

Вісник Агрофорум № 12 (107) 2019

*Представники Асамблеї Аграрних
Палат України відвідали
сільськогосподарську виставку
в Польщі*

3

*Актуальні питання земельного
законодавства обговорили
на круглому столі на Радехівщині*

5

*Стан розвитку
агропромислового комплексу
Львівщини в I півріччі 2019 року
– Людмила Гончаренко*

19

*Особливості годівлі та деякі
характеристики окремих видів
кормів для свиней*

29

<i>Представники Асамблеї Аграрних Палат України відвідали сільськогосподарську виставку в Польщі.....</i>	<i>3</i>
<i>Актуальні питання земельного законодавства обговорили на круглому столі на Радехівщині.....</i>	<i>5</i>
<i>Комісія Громадської ради обговорила актуальні питання розвитку бджільництва та рибальства на Львівщині.....</i>	<i>6</i>
<i>Аграрна палата провела круглий стіл для власників землі гірських районів Львівщини.....</i>	<i>7</i>
<i>25 червня у Львові відкрили перший в Україні регіональний офіс Національного центру розвитку агрофінансування.....</i>	<i>9</i>
<i>На Львівщині відбулися урочистості із нагоди Дня рибалки.....</i>	<i>11</i>
<i>Аграрні палати Київської та Одеської областей увійшли до складу Асамблеї Аграрних Палат України</i>	<i>13</i>
<i>У Львові відбудеться IV Міжнародна агропромислова виставка EuroAGRO 2019.....</i>	<i>14</i>
<i>Стан розвитку агропромислового комплексу Львівщини в I півріччі 2019 року – Людмила Гончаренко.....</i>	<i>19</i>
<i>Юні пасічники успішно представили Україну на міжнародному конкурсі в Словаччині – Наталія Сенчук.....</i>	<i>24</i>
<i>Оголошення про проведення аукціонів у Львівській області.....</i>	<i>25</i>
<i>Особливості годівлі та деякі характеристики окремих видів кормів для свиней.....</i>	<i>29</i>
<i>Явище амброзії полинолистої (Ambrosia artemisiifolia L.) як проблеми загальнодержавного рівня: загрози, тенденції, наслідки</i>	<i>34</i>
<i>Амброзія полинолиста та заходи боротьби із поширенням.....</i>	<i>51</i>
<i>Пам'ятка щодо контролю використання пестицидів та отрутохімікатів в аграрному секторі.....</i>	<i>56</i>
<i>Фітосанітарний стан посівів пшениці озимої у Львівській області.....</i>	<i>58</i>
<i>Пам'ятка про заборону спалювання сухої трави.....</i>	<i>59</i>

Представники Асамблеї Аграрних Палат України відвідали сільськогосподарську виставку в Польщі

7 липня делегація представників Асамблеї Аграрних Палат України (ААПУ), фермери, керівники кооперативів відвідали XXXIII Сільськогосподарську виставку годівлі тварин та техніки, яка щорічно відбувається в Люблінському воєводстві Республіки Польща.

Делегацію представників з України представляли Голова ААПУ Ігор Вуйцик, Президент Львівської Аграрної палати (ЛАП) Павло Музика, голова Тернопільської Аграрної палати Володимир Десятнюк, заступник голови Тернопільської Аграрної палати Денис Ветров, голова Полтавської Аграрної палати Олексій Середа, голова Київської Аграрної палати Оксана Устименко, голова Одеської Аграрної палати Галина Магдик, голова ФГ «Озеро» Тарас Лисик, директор ТОВ «Ренома» Богдан Клепач, голова СОК «Прикарпатська Органіка» Ігор Іванів, заступник голови СОК «Прикарпатська Органіка» Володимир Шатський, заступник голови Комісії з питань міжнародної технічної допомоги та міжнародного співробітництва Громадської ради при Львівській облдержадміністрації Дмитро Соломонко, член ГО «Лабораторія аграрного бізнесу та інновацій» Ростислав Литвин, науковці Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького, уповноважені ЛАП Олег Бейзик і Тарас Мартиняк, а також аграрії Львівської області.

Перед початком відкриття виставки відбулося традиційне богослужіння за участю представників органів державної влади Люблінського воєводства, представники сенату Польщі.

Із вітальним словом до учасників виставки і делегацій із України та Чехії звернувся директор Сільськогосподарської дорадчої служби Люблінського воєводства В'єслав Оржедовський.

У своєму виступі В. Орджековський відзначив важливість збереження традицій щорічного проведення виставки для обміну технологічними знаннями із фермерами воєводства на базі дорадчої служби в с. Сітно, оскільки подібний захід відбувається в 2019 році вже 33-й раз.

Делегацію із Львівщини гостинно супроводжували віце-президент Люблінської Аграрної палати Густав Єдрек, керівник відділу Люблінської аграрної палати в м. Замость Пйотр Куранц, заступник директора дорадчої служби воєводства Вальдемар Банах.

Актуальну інформацію членам ААПУ щодо співпраці із фермерами повідомив повітовий староста в Замості Станіслав Гжежко, директор Агенції ARIMR у воєводстві, представники Інспекції із охорони рослин та дорадчої служби. Відзначимо, що представники дорадчої служби воєводства представили актуальну інформацію про сучасні сорти ягідних культур, вирощування яких є прибутковим бізнесом для фермерів воєводства. Жвавий інтерес викликали також тематичні навчальні семінари для бджолярів проведені у рамках виставки.

В рамках виставки відбулося нагородження фермерів-власників найбільш продуктивних і генетично цінних свійських тварин Люблінського воєводства. Відзначені були також власники найбільш генетично цінних порід курей, індиків, голубів у воєводстві.

Представники АППУ налагодили корисні контакти із представниками делегації Чехії і розповіли про досвід розвитку агробізнесу в Україні.

Учасники делегації АППУ також відвідали місто Замость та ознайомилися із діяльністю Сільськогосподарської палати Люблінського воєводства Польщі на прикладі її відділення у м. Замость.

Джерело: Львівська Аграрна палата

Актуальні питання земельного законодавства обговорили на круглому столі на Радехівщині

4 липня у селі Вузлове із ініціативи Львівської Аграрної палати відбувся круглий стіл для агровиробників, власників земельних паїв, голів сільських рад Радехівського району на тему: «Роль громадських ініціатив в поширенні позитивного досвіду інформаційно-правового забезпечення громадян».

Із вступним словом до учасників круглого столу звернувся голова управи Львівської Аграрної палати Ігор Вуйцик, який окреслив основні напрями діяльності організації і розповів про можливі напрями реформ в умовах скасування мораторію на продаж сільгоспземель. Особливо важливим є питання належного оформлення прав власності на землю.

Начальник управління Головного територіального управління юстиції у Львівській області Віталія Шепега розповіла учасникам круглого столу про актуальні питання реєстраційних процедур прав власності на землю. Важлива увага приділялася актуальним питанням законодавства, що може передбачати втрату прав власності на земельні ділянки з 2025 року у випадку неоформлення належних документів. Важлива увага доповіді Віталії Шепеги приверталася також питанням укладання договорів оренди землі, їх належного оформлення з зазначенням істотних умов договору та реєстрації.

Начальник управління Департаменту агропромислового розвитку Львівської облдержадміністрації Тетяна Борушок розповіла про результати проведення аудиту використання сільгоспземель в області. Актуальна увага наголошувалася на питаннях державної підтримки агровиробників і підприємницьких ініціатив особистих селянських господарств щодо розвитку виробництва.

Учасники круглого столу дізналися також інформацію про пошук власної земельної ділянки в електронних кадастрових картах.

Голова Вузлівської сільської ради Анатолій Близнюк відзначив важливість обговорення із сільськими жителями новацій земельного законодавства через актуальність зазначеного питання і розповів про інформаційну роботу із зазначених питань із жителями сіл.

Голова Павлівської сільської рад Василь Карплюк наголосив на актуальності розглянутих питань круглого столу в умовах реформи децентралізації.

Власники земельних паїв в рамках заходу задавали багато актуальних питань. Зокрема, мати одного із учасників АТО Віра Шишка розповіла про проблеми оформлення прав власності на земельні учасників АТО в результаті неналежної діяльності Львівської регіональної філії Центру ДЗК Радехівського району та її начальника. В результаті цього проблеми учасників АТО, за словами Віри Шишки, тривають вже два роки, хоча Вузьківська сільська рада прийняла необхідні рішення про виділення земельних ділянок для ведення ОСГ однією із перших у районі.

Учасники круглого столу обговорили і інші актуальні питання в сфері земельних відносин.

Джерело: Львівська Аграрна палата

Комісія Громадської ради обговорила актуальні питання розвитку бджільництва та рибальства на Львівщині

15 липня відбулося чергове засідання Комісії з питань сільського розвитку і агропромислової політики Громадської ради при Львівській ОДА. Участь у засіданні прийняли представники Аграрних палат Ігор Вуйцик та Павло Музика.

Із вступним словом до учасників засідання звернувся голова комісії Григорій Седіло, який окреслив актуальність питання ефективної підтримки пасічників на регіональному рівні.

Відповіді на актуальні питання членів комісії надали т.в.о. директора департаменту агропромислового розвитку Львівської ОДА Людмила Гончаренко та начальник управління департаменту Ігор Вус.

Комісія підтримала також ряд звернень представників громадськості області стосовно проблемних питань діяльності Держрибохорони в області. Комісія здійснюватиме діяльність із екологічних питань стосовно координації боротьби екологів та аграріїв із поширенням Борщівника Сосновського.

Наступне засідання комісії відбудеться 23 липня.

Джерело: Львівська Аграрна палата

Аграрна палата провела круглий стіл для власників землі гірських районів Львівщини

11 липня в Новокалінівській об'єднаній територіальній громаді Самбірського району відбувся круглий стіл для агровиробників, власників земельних паїв, голів сільських рад гірських районів Львівщини (Самбірського, Старосамбірського, Турківського) на тему: «Роль громадських ініціатив в поширенні позитивного досвіду інформаційно-правового забезпечення громадян».

Участь у круглому столі прийняли агровиробники та власники земельних ділянок, заступник голови Самбірської районної ради Андрій Бобак, заступник голови Самбірської РДА Петро Герман, начальник управління агропромислового розвитку Самбірської РДА Микола Аннич, землевпорядники сільрад та інші.

Із вступним словом до учасників круглого столу звернувся голова управи Львівської Аграрної палати Ігор Вуйцик, який наголосив на важливості широкої просвітницької діяльності серед власників земельних паїв стосовно положень законодавства, зокрема реєстраційно-дозвільних і договірних відносин. Особливо важливо надавати інформаційну, а в окремих випадках і фахову правову підтримку людям похилого віку в сільських територіях.

Головний спеціаліст Головного територіального управління юстиції у Львівській області Зоряна Осадча у своєму виступі наголосила на важливості дотримання земельного законодавства України, вчасного реєстрації прав власності на земельні ділянки, належної реєстрації договорів оренди землі і її завершення.

Представник Уповноваженого Верховної Ради із прав людини у Львівській області Руслан Клапчук у своєму виступі наголосив на основних напрямках діяльності інституту омбудсмена в Україні, зокрема щодо питань захисту інтересів громадян відповідно до звернень власників земельних ділянок.

Представник Уповноваженого Верховної Ради із прав людини у Львівській області Руслан Клапчук у своєму виступі наголосив на основних напрямках діяльності інституту омбудсмена в Україні, зокрема щодо питань захисту інтересів громадян відповідно до звернень власників земельних ділянок.

Актуальну інформацію про основні напрями підтримки агровиробників області учасникам круглого столу представила начальник відділу Департаменту агропромислового розвитку Львівської ОДА Тетяна Борушок. Відзначається, що на Львівщині діють програми підтримки з обласного бюджету розвиткових проектів малих агроформувань.

В рамках круглого столу власники земельних паїв також одержали відповіді на інші актуальні питання в сфері земельного законодавства від фахівців ГТУЮ області.

В рамках поїздки на Самбірщину Ігор Вуйцик також поспілкувався із жителями села Велика Білина, власником ферми сімейного типу Іваном Стрелковим (утримує на фермі 16 голів ВРХ) і фермером Іваном Кільганом.

Ігор Вуйцик відзначив поганий стан інфраструктури і доріг в селі Велика Білина, незважаючи на те що агровиробники і суб'єкти бізнесу на території сільської ради сплачують досить значні фінансові ресурси в бюджет Новокалінівської ОТГ.

Джерело: Львівська Аграрна палата

25 червня у Львові відкрили перший в Україні регіональний офіс Національного центру розвитку агрофінансування

25 червня у м. Львові відбулося урочисте відкриття першого регіонального відділення Громадської спілки «Національний Центр Розвитку Агрофінансування», яка була створена за ініціативи фермерських господарств та фінансових установ.

Учасників заходу привітали генеральний директор спілки Людмила Тимошенко, керівник групи, «Проект технічної допомоги в підтримці агропродовольчого кредитування ЄІВ в Україні» Дон Ван Агта, спеціаліст з розвитку аграрних ринків Проекту USAID «Підтримка аграрного і сільського розвитку» Олександр Осовець, директор регіонального відділення Роман Розмус, заступник директора департаменту АПК Львівської ОДА Павло Дигдало, Президент НАСДСУ Іван Паньків, керівник Львівського відділення АФЗУ Ярослав Кардаш, генеральний директор кредитної спілки «Анісія» Володимир Сидоровський, представники банків, керівники фермерських господарств та сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів.

Як зазначила генеральний директор спілки Людмила Тимошенко, основною метою ГС «Національний Центр Розвитку Агрофінансування» є покращення доступу до фінансування малих та середніх агровиробників шляхом забезпечення їх інформацією щодо напрямів державної фінансової підтримки, фінансових продуктів від банків, кредитних спілок, постачальників матеріальних ресурсів, техніки та обладнання, покупців сільськогосподарської продукції, грантів та інвестицій. Консультанти Центру надаватимуть допомогу в підготовці пакету документів, подачі онлайн заявок на отримання субсидій, компенсацій, банківського та іншого фінансування, а також в моніторингу статусу їх виконання через електронний Кабінет Аграрія.

Для ефективного розвитку агровиробників та підвищення їх прозорості в приміщенні ГС «Національний Центр Розвитку Агрофінансування» на постійній основі будуть проводитися навчання по онлайн програмах Agri: Бухгалтерський облік для агровиробників, Agri:Бізнес план, Agri: Управління фермерським господарством та партнерські заходи з питань підвищення фінансової грамотності та покращення доступу до фінансування. До кінця року регіональні відділення громадської спілки «Національний Центр Розвитку Агрофінансування», будуть відкриті у всіх обласних центрах України.

PS. Львівська Аграрна палата разом з Асамблеєю Аграрних палат України має намір підписати меморандум про співпрацю з ГС «Національний Центр Розвитку Агрофінансування».

Джерело: www.nca.agrialityca.com

У Львові науковці та практики обговорили актуальні питання реалізації проектів розвитку біоенергетики

2 липня у Львові відбувся форум «Прибуткова біоенергетика: технології та інвестиції» орієнтований на популяризацію впровадження біогазових технологій в Україні. Участь у форумі прийняли агровиробники області, науковці, а також президент Львівської Аграрної палати Павло Музика, члени Комісії з питань сільського розвитку і агропромислової політики Громадської ради при Львівській облдержадміністрації Ігор Хміль і Дмитро Соломонко.

Із вступним словом до учасників форуму звернувся т.в.о. голови Львівської ОДА Ростислав Замлинський, який відзначив, що протягом останніх двох років в області у розвиток проектів альтернативної енергетики залучено понад 320 млн дол. США. Важливо також розвивати проекти будівництва біогазових установок, який на даний час лише 13 в Україні, особливо на підприємствах галузей тваринництва і в харчовій промисловості. При цьому інвестиції в проекти з виробництва біогазу в Україні за 2014-2018 рр. зросли із 42 млн. дол.США до 129 млн. дол.США

Учасники форуму дізналися актуальну інформацію про розвиток біоенергетичних потужностей в Україні, що дозволило створити ефективну систему утилізації відходів галузей сільського господарства. Крім того, лише в 1 півріччі 2019 року в Україні введено потужності ВДЕ більше, ніж за весь 2018 рік.

Голова ГО «Лабораторія аграрного бізнесу та інновацій» Володимир Максим відзначив важливість впровадження ресурсоефективних технологій, що дозволяє вирішити суспільні екологічні проблеми, диверсифікувати джерела надходження енергетичних ресурсів для підприємств аграрного сектору, а також є свідченням підвищення соціальної відповідальності бізнесу в сільській місцевості.

Джерело: Львівська Аграрна палата

На Львівщині відбулися урочистості із нагоди Дня рибалки

14 липня на Львівщині відбулися урочистості із нагоди відзначення Дня рибалки на базі підприємства ТзОВ «Карпатський водограй» Пустомитівського району.

В межах відзначення, т. в. о. директора департаменту Людмила Гончаренко привітала керівників рибогосподарств та вручила їм відзнаки за сумлінну багаторічну працю, високий професіоналізм у галузі рибництва.

«Серед усіх галузей сільського господарства, рибна галузь є унікальною та недостатньо розвинутою, відтак, ми маємо значні перспективи для подальшого її розвитку, що в свою чергу дозволить заповнити ринок якісною рибною продукцією», – зазначила Людмила Гончаренко.

Із нагоди відзначення Дня рибалки в цьому році на Львівщині відзначено:

«Почесною Грамотою Львівської обласної ради» – генерального директора ТзОВ «Карпатський водограй» Олега Габуду;

«Почесною Грамотою Голови Львівської обласної державної адміністрації» – заступника директора Дослідної станції Інституту рибного господарства НААН Юрія Забитівського;

Голову ФГ «Добротвірський рибзавод» Романа Депену, голову ФГ «Форелька» Тетяну Бей та голову ФГ «Озеро» Тараса Лисика було відзначено цього року із нагоди свята «Почесною Грамотою Департаменту агропромислового розвитку Львівської облдержадміністрації».

Також під час зустрічі учасники розглянули проблемні питання розвитку рибництва, поділились досвідом та обговорили пропозиції щодо внесення змін до обласної програми підтримки галузі рибництва та розвитку галузі в цілому.

На Львівщині спостерігається позитивна динаміка бюджетних надходжень у першому півріччі 2019 року

18 липня відбулося засідання Комісії з фінансів, бюджетного процесу і обліку Громадської ради при Львівській облдержадміністрації. Із вступним словом до учасників засідання звернувся голова комісії Ігор Іванів, який окреслив нові шляхи співпраці громадськості і профільного департаменту облдержадміністрації для покращення процесу бюджетного планування в регіоні.

Актуальну презентацію представникам громадськості представив директор Департаменту фінансів Львівської облдержадміністрації Олег Демків, який детально зупинився на показниках виконання бюджету області за перше півріччя 2019 року.

За перше півріччя 2019 року надійшло податків і зборів на понад 25 млрд грн і за окремими статтями спостерігається зростання порівняно із аналогічним періодом минулого року, зокрема плати за землю, податку на доходи фізичних осіб та ряду інших.

Середньомісячна заробітна плата на Львівщині за підсумками п'яти місяців 2019 року становить 8714 грн.

Окремі об'єднані територіальні громади області мають високий Індекс податкоспроможності, зокрема Солонківська ОТГ, Славська ОТГ, Заболотцівська ОТГ, Волицька і Кам'янка-Бузька ОТГ.

Участь у засіданні комісії із обговоренням прийняли також заступники Голови Громадської ради при Львівській облдержадміністрації Лідія Бойчишин, Зоряна Іванків, заступники голови комісії Олександра Драбин та Дмитро Соломонко.

Джерело: Львівська Аграрна палата

Аграрні палати Київської та Одеської областей увійшли до складу Асамблеї Аграрних Палат України

7 липня в рамках XXXIII Сільськогосподарської виставки годівлі тварин та техніки в Ситно, Республіка Польща відбулося розширене виїзне засідання Асамблеї Аграрних палат України на якому представники обласних аграрних палат обговорили актуальні питання розвитку галузей сільського господарства України та питання земельних відносин.

Голова Асамблеї Аграрних Палат України Ігор Вуйцик проінформував присутніх про основні економічні процеси в галузях аграрного сектору і окреслив пріоритети діяльності Асамблеї в другому півріччі 2019 року.

В рамках засідання прийнято рішення про вступ до складу Асамблеї - Аграрних палат Київської та Одеської областей, голови яких також були присутні на зазначеному засіданні.

Президент Львівської Аграрної палати Павло Музика проінформував присутніх про реалізацію організацією проекту щодо підвищення правової свідомості громадян Львівщини, що дозволило багатьом людям із різних районів області ознайомитися із актуальними питаннями земельного законодавства України.

Члени Асамблеї Аграрних Палат України готові підтримали позитивний досвід Львівщини із реалізацією подібних ініціатив у своїх областях.

Джерело: Львівська Аграрна палата

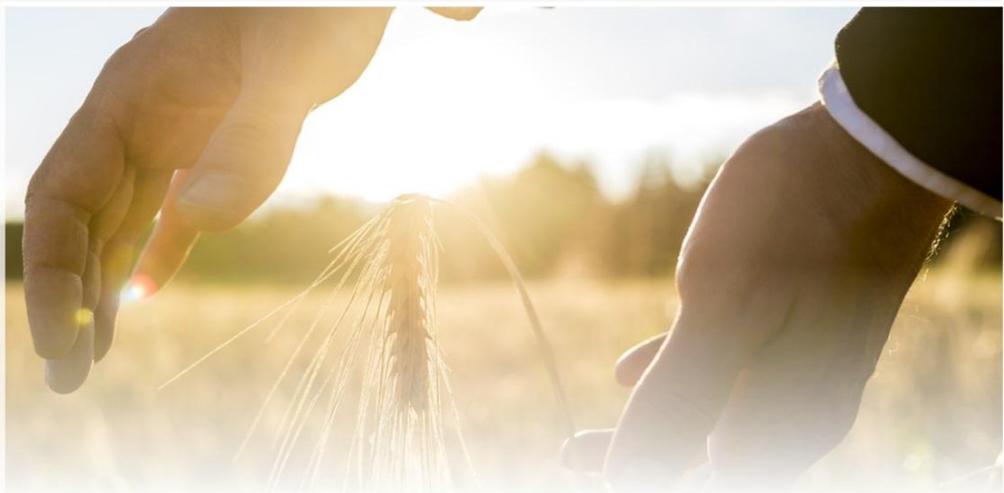

26 липня Аграрна палата організує круглий стіл для власників земельних паїв Бродівського та Буського районів

26 липня 2019 року Львівська Аграрна палата проводить тематичний круглий стіл, спрямований на підвищення обізнаності сільських територіальних громад Львівщини із земельною реформою у м. Броди для агровиробників, власників земельних паїв та представників органів місцевого самоврядування Бродівського та Буського районів.

Захід відбудеться в м. Броди, Зал районної ради, Площа Ринок, 1. Початок в 12.00 год. Для участі у круглому столі необхідна попередня реєстрація за телефоном: (032) 2948403, 0679746981 (Ігор Вуйцик), e-mail: lvivagri@gmail.com

Джерело: Львівська Аграрна палата

IV МІЖНАРОДНА
АГРОПРОМИСЛОВА
ВИСТАВКА**12-14**
Листопада
2019Euro
AGRO

Вже четвертий рік поспіль Львівщина прийматиме аграріїв з усіх регіонів України та з-за кордону в рамках IV Міжнародної агропромислової виставки EuroAGRO. Наш регіон обраний не випадково для проведення такої аграрної події, нам є що показати і є про що розповісти нашим гостям. До прикладу, на початок 2019 року зафіксовано зростання виробництва сільськогосподарської продукції майже на 5%, відродження села є одним з пріоритетів, про який турбується і вболіває обласна влада, також ми нарощуємо потужності у ягідництві та сімейних молочних фермах, постійне введення в дію інвестиційних проектів. Саме тому Організатори виставки ПрАТ «Гал-ЕКСПО» запрошують всіх аграріїв до співпраці та участі у **Міжнародній агропромисловій виставці «EuroAGRO»**, що відбудеться **12-14 листопада у Львові, ВЦ «Південний-ЕКСПО», вул. Щирецька, 36.**

EuroAGRO – це професійний майданчик, де вітчизняні виробники мають можливість продемонструвати свої досягнення у сфері сільського господарства та ознайомитися із новітніми технологіями та рішеннями європейського аграрного ринку, знайти партнерів для бізнесу та залучити інвестиції, взяти участь у дискусійних майданчиках та обговорити перспективи та можливі проблеми в українському сільському господарстві.

Міжнародна агропромислова виставка відбувається за підтримки Львівської обласної державної адміністрації, зокрема Департаменту агропромислового розвитку Львівської області, Львівської Аграрної Палати, ТОВ «РСП «ШУВАР», профільних організацій та асоціацій, а також численних профільних ЗМІ.

Запрошуємо всіх бажаючих до участі та співпраці!

Контакти Організатора: (032) 297-06-28, 0673329252, e-mail: n.n.galexpo@gmail.com

Більше новин на <https://www.facebook.com/euagro/>

Гостинний двір
на Білому Поточі

ГАНАЧІВКА

Організатор
ГО "Майбутнє Опілля"

Європейська медова група

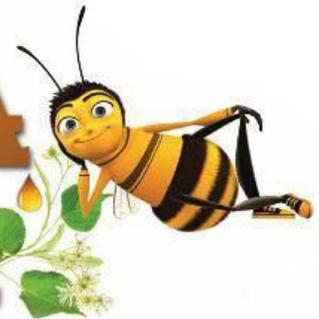
За підтримки Львівської обласної ради
Львівської обласної державної адміністрації
Перемишлянської районної ради
Перемишлянської районної державної адміністрації
Станимирської сільської ради
Департамент агропромислового розвитку ЛОДА
Управління туризму та курортів ЛОДА

11 серпня
початок о 14:00

ФЕСТИВАЛЬ

МЕДОВА ЗАБАВА

У НАС МЕД ТЕЧЕ БІЛИМ ПОТОКОМ

Ярмарок меду та медопродуктів
Жива музика, українські забави
Майстер-класи, виступи
Народних колективів
Запалення ватри

конкурси, розваги, подарунки

Відпочинок для дітей:

Велика гірка, какаду, батут, **ХВОХ**

Політ на повітряній кулі

СПЕЦІАЛЬНИЙ ГІСТЬ
СУПЕРФІНАЛІСТ ПРОЕКТУ
Михайло Мирка

Інформаційна підтримка:

Як добратися:

- з АС Перемишляни 11:00, 13:00, 17:00
- з АС Львів (Личаківська) 7:30, 12:30, 17:30
- з АС Львів (Зелена, ДБК) 8:00, 15:00

тел. 067-67-44-028

www.medoviyray.com.ua

Отримали право власності на нову землю: як звітувати

ДФС у Тернопільській області інформує, що відповідно до п.286.2 Податкового кодексу України (ПКУ) платники плати за землю (крім фізичних осіб) самостійно обчислюють суму податку щороку станом на 1 січня і не пізніше 20 лютого поточного року подають відповідному контролюючому органу за місцезнаходженням земельної ділянки податкову декларацію на поточний рік за формою, встановленою у порядку, передбаченому ст.46 ПКУ, з розбивкою річної суми рівними частками за місяцями. Подання такої декларації звільняє від обов'язку подання щомісячних декларацій.

Платник плати за землю має право подавати щомісяця звітну податкову декларацію, що звільняє його від обов'язку подання податкової декларації не пізніше 20 лютого поточного року, протягом 20 календарних днів місяця, що настає за звітним (п. 286.3 ПКУ).

Згідно з п. 286.4 ПКУ за нововідведені земельні ділянки або за новоукладеними договорами оренди землі платник плати за землю подає податкову декларацію протягом 20 календарних днів місяця, що настає за звітним.

При зміні протягом року об'єкта та/або бази оподаткування платник плати за землю подає податкову декларацію протягом 20 календарних днів місяця, що настає за місяцем, у якому відбулися такі зміни.

Нова звітна декларація подається до граничного строку подання за наявності звітної декларації за таким самим кодом класифікатора об'єктів адміністративно-територіального устрою України у разі встановлення платником невідповідності даних звітної або попередньої нової звітної декларації.

При наданні кількох нових звітних декларацій нарахування в особову картку платника податку проводиться відповідно даних останньої нової звітної декларації.

При виникненні необхідності після граничного строку подання декларації здійснити уточнення податкового зобов'язання або уточнити дані минулих податкових періодів надається уточнююча декларація.

Уточнююча декларація заповнюється з врахуванням даних останньої поданої декларації за рік, що уточнюється.

Отже, якщо платник податку на поточний рік подав звітну декларацію за земельні ділянки, що перебувають у його власності (користуванні), а протягом року отримав право власності (користування) на іншу земельну ділянку у тому ж населеному пункті, то такий платник має надати уточнюючу декларацію за місцезнаходженням таких земельних ділянок з урахуванням показників останньої поданої декларації за рік, що уточнюється, протягом 20 календарних днів місяця, що настає за звітним (в якому відбулися зміни).

Джерело: "Дебет-Кредит"

За яких обставин уточнюються податкові зобов'язання з орендної плати за землю

Порядок обчислення плати за землю, у тому числі орендної плати, передбачає, що для визначення бази оподаткування платник при поданні першої декларації (фактичного початку діяльності як платника плати за землю) разом з нею подає довідку (витяг) про розмір Оцінки, а надалі така довідка подається у разі затвердження нової Оцінки (п. 286.2 ст. 286 Кодексу).

Підстави та порядок виконання Оцінки, а також набрання чинності результатів такої Оцінки (після затвердження рішенням органів місцевого самоврядування технічної документації з Оцінки) визначені ст. 15, 18, 23 Закону України «Про оцінку землі» (далі – Закон).

Законом встановлено, що центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері земельних відносин (Держгеокадастр), надає витяг з технічної документації про Оцінку окремої земельної ділянки, керуючись рішенням рад про затвердження технічної документації з Оцінки, які набирають чинності у строки, встановлені відповідно до п. 271.2 ст. 271 Кодексу (ст. 23 Закону).

Платник податку має обчислювати податкові зобов'язання з орендної плати відповідно до витягу про Оцінку, що виконана та затверджена у порядку, визначеному Законом, незалежно від того, чи були внесені зміни до Договору.

Отже, якщо нова довідка, отримана у квітні 2019 року, є наслідком виправлення помилки, а затверджена органом місцевого самоврядування Оцінка діє з початку року, платник податку має уточнити податкові зобов'язання з орендної плати з початку року.

Джерело: www.visnuk.com.ua

Запропоновано мінімальний розмір орендної плати за користування паями

Врегулювати питання мінімального розміру орендної плати за земельні ділянки, земельні частки (паї) сільськогосподарського призначення, а також строків її виплати пропонується законопроектом № 10445, який зареєстрований у Верховній Раді 11 липня.

Метою документа є підвищення соціального захисту власників земельних ділянок, земельних часток (паїв) сільськогосподарського призначення. Для її досягнення законопроектом пропонується внести зміни до ст. 288 Податкового кодексу України та ст. 21 Закону України «Про оренду землі», а саме: запровадити фіксований мінімальний розмір орендної плати за користування земельними ділянками, земельними частками (паями) сільськогосподарського призначення, що перебувають у власності громадян (не менше 7 % вартості земельної ділянки).

Джерело: www.visnuk.com.ua

У Мінагрополітики разом з представниками областей обговорили стан реалізації програми підтримки фермерства

17 липня в Києві відбулася скуре-конференція під головуванням заступника Міністра аграрної політики та продовольства України Віктора Шеремети щодо стану реалізації програми «Фінансова підтримка розвитку фермерських господарств».

Представники Мінагрополітики проінформували, що за період грудень 2018 – квітень 2019 року 868 фермерським господарствам вже перераховано 18,6 млн грн компенсації за напрямом «здешевлення кредитів».

У липні планується виплата коштів на суму 62,9 млн грн 1 307 фермерським господарствам (ФГ) за такими напрямками: часткова компенсація техніки та обладнання – 46,1 млн грн, 864 отримувачі; субсидія на 1 га новоствореним ФГ – 2,4 млн грн, 41 отримувач; субсидія на 1 га для ФГ, крім новостворених – 10,5 млн грн, 345 отримувачів, здешевлення кредитів – 3,7 млн грн, 41 отримувач; компенсація дорадчих послуг – 142 тис. грн, 16 отримувачів.

Також за попередніми реєстрами, які надходять від уповноважених банків та Укрдержфонду, за червень 1 337 фермерським господарствам планується виплата коштів на суму 45 млн грн.

За бюджетною програмою «Надання кредитів фермерським господарствам», яка реалізується через Укрдержфонд, то рішенням комісії з питань надання фінансової підтримки затверджено заявки 136 фермерських господарств, яким буде перераховано 46,7 млн грн компенсації.

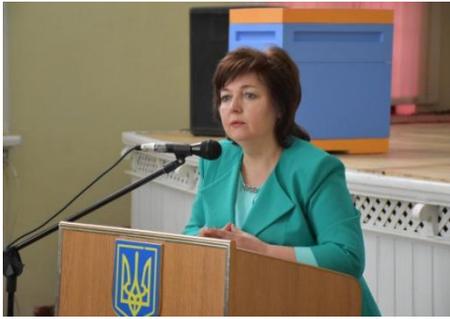
Мінагрополітики також повідомляє, що на розвиток тваринницької галузі станом на початок липня залучено понад 1,3 млрд грн інвестицій за рахунок банківських кредитів і будівництва тваринницьких ферм і комплексів. Сільгоспвиробникам компенсовано 382,6 млн грн.

За грудень 2018 року та січень-травень 2019 року сільгоспвиробникам нараховано та сплачено 4,4 млн грн для часткової компенсації відсоткової ставки за банківськими кредитами.

Також за звітний період нараховано 13,7 млн грн для компенсації вартості будівництва та реконструкції тваринницьких ферм і комплексів, доїльних залів, підприємств із перероблення сільськогосподарської продукції в частині витрат, профінансованих за рахунок банківських кредитів.

Підтримкою скористалися п'ять суб'єктів господарювання, що провадять діяльність у галузях свинарства та птахівництва.

У січні-червні перераховано 364,5 млн грн для часткової компенсації вартості тваринницьких об'єктів, підприємств зі зберігання та перероблення сільгосппродукції. Підтримкою скористалися дев'ять суб'єктів господарювання.

Стан розвитку агропромислового комплексу Львівщини в I півріччі 2019 року

Людмила Гончаренко, т.в.о. директора Департаменту агропромислового розвитку Львівської облдержадміністрації

Агропромисловий сектор економіки Львівщина й надалі продовжує нарощувати свій потенціал. З року в рік спостерігається позитивна динаміка зростання виробництва сільськогосподарської продукції шляхом підвищення врожайності зернових, олійних і технічних культур та додаткового залучення в сільськогосподарське виробництво земель, які не використовувались. Динамічно розвиваються садівництво і ягідництво та птахівництво, дещо відстає м'ясо-молочне скотарство.

Виробництвом сільськогосподарської продукції займаються близько 1,4 тис. агроформувань, з яких 792 фермерських господарств та близько 280 тис. особистих селянських господарств. Третій рік продовжується нарощення обсягів виробництва валової сільськогосподарської продукції. Індекс валового виробництва сільськогосподарської продукції (у постійних цінах 2010 р.) за січень-червень 2019 р. до аналогічного періоду попереднього року – 104,7%, в тому числі в сільськогосподарських підприємствах – 120,7%, господарства населення – 97,0%. Частка сільськогосподарських підприємств з загальних обсягах виробництва становить 36,7%, що на 4,9% більше в порівнянні до аналогічного періоду минулого року.

З державного бюджету на програми підтримки виділено 5,9 млрд.грн. На сьогодні аграрії Львівщини залучили 42,8 млн.грн., в тому числі:

- дотація селянським господарствам за утримання молодняка ВРХ в сумі 24,1 млн.грн. Серед областей України Львівщина займає друге місце по кількості поголів'я молодняка ВРХ на яке нараховано дотацію.
- 55-ти суб'єктів господарювання отримали дотацію в сумі 5,4 млн.грн. за утримання 6,0 тис. голів корів;
- надано право на фінансову підтримку шляхом здешевлення кредитів 14-ти підприємствам в сумі 3,1 млн.грн. з них профінансовано 1,4 млн.грн, що дозволить здешевити понад 75,0 млн.грн кредитних коштів;
- надано право на отримання кредитів 20 фермерським господарствам в сумі 6,8 млн.грн;
- 33 суб'єктам господарювання відшкодовано вартість 49 одиниць сільськогосподарської техніки вітчизняного виробництва на суму 3,4 млн.грн.

На підтримку аграріїв у 2019 році з обласного бюджету виділено 20,6 млн.грн., які спрямовано на реалізацію заходів Комплексної програми підтримки та розвитку агропромислового виробництва у Львівській області на 2016-2020 роки.

За I півріччя 2019 року заходи програми виконано на суму 8,9 млн.грн., з них профінансовано – 6,5 млн.грн. Здешевлено виробникам 25,4 млн.грн. кредитних коштів, залучених в банківських установах та кредитних спілках. Вперше розпочато відшкодування відсотків за договорами лізингу. Надано пільгові кредити на реалізацію 21 бізнес-проекту з розвитку чи започаткування малого аграрного бізнесу. Кошти інвестовано в облаштування та модернізацію виробничих потужностей 10 господарств, придбання 10 одиниць сільськогосподарської техніки та обладнання, племінних тварин та посадкового матеріалу. В рамках реалізації цих проектів планується створити понад 40 робочих місць.

У Львівській області здійснюють діяльність 40 сільськогосподарських кооперативів, в тому числі 3 новостворених у 2019 році СОК «Прикарпатська органік» (плодово-овочевий) м. Львів, СОК «Файні сусіди» (молочарський) Старосамбірський району, СОК «Борусівський» (плодово-ягідний) Жидачівського району.

Розпочато реалізацію проекту «Розвиток сільського підприємництва та інфраструктури агротуристичного кластера «ГорбоГори». Реалізація Проекту планується протягом двох років. Загальна вартість проекту – 27,7 млн.грн., в т.ч. 24,9 млн. грн. за рахунок коштів ЄС, та 2,6 млн. грн. – співфінансування.

В результаті реалізації проекту будуть прокладені та промарковані територією сільських рад велосипедні, кінні та пішохідні маршрути активного туризму, лижна траса; функціонуватиме туристичний інформаційний центр агротуристичного кластера «ГорбоГори», функціонуючі майстер-школа, агросадиба, туристичні кемпінги, що дозволить підтримати та стимулювати розвиток альтернативних форм сільського підприємництва.

На сьогодні створено сайт агротуристичного кластеру «ГорбоГори», відібрано 3 земельні ділянки для будівництва інфраструктурних об'єктів; в процесі завершення створення спільного комунального підприємства Солонківської ОТГ та Семенівської сільської ради.

Другий проект, який реалізується в області – це проект «Нові точки зростання для сталого розвитку гірських територій Львівської». Проект передбачає розвиток сільської кооперації виробників гірських територій, створення молочних та ягідних кооперативів, забійного цеху, розроблення та запуску промо-кампанії з брендуння продукції цих виробників.

Продовжує роботу Консультаційно-дорадчий центр, до роботи якого залучено 55 кваліфікованих фахівців, дорадників та експертів-дорадників, які надали протягом січня-червня 2019 року консультації 250 особам.

Уже вдруге на Львівщині було організовано підготовку 29 дорадників та 42 експертів-дорадників. Підвищення кваліфікації пройшли 4 особи, в тому числі із сусідніх областей.

В області реалізується II фаза проекту «Розвиток молочного бізнесу в Україні» за підтримки уряду Канади. В рамках проекту відкрито лабораторію молока, 44 сімейних молочних ферм, кооперативне об'єднання «Рівноправність». На 2019 роки заплановано будівництво кооперативного заводу з переробки молока потужністю 25 тонн/добу. Сума інвестицій – 1,3 млн. кан. дол.

В цьому році завершується Проект міжнародної фінансової корпорації (IFC) «Впровадження аграрних розписок в Україні», який розпочато у 2018 році з метою покращення доступ до фінансування малих та середніх агровиробників. З початку року 13 господарств додатково залучили понад 263,0 млн.грн. товарно-фінансових ресурсів під реалізацію майбутнього врожаю, або виробленої продукції використовуючи аграрні розписки.

Львівщина стала пілотною областю в реалізації Проекту Світового Банку «Підтримка прозорого управління земельними ресурсами в Україні». Метою проекту є створення передумов для прозорого функціонування ринку сільськогосподарських земель та підвищенні ефективності використання земельних ресурсів пілотної області – Давидівської ОТГ. На сьогодні розроблено карту класифікації Львівської області, розпочато супутниковий моніторинг сільськогосподарських земель та проведено навчання представників органів влади та місцевого самоврядування з користування картами космічного зондування земель.

Уже протягом 2019 року в області проведено ряд заходів аграрного спрямування: XII спеціалізована виставка «АгроТехніка-2019», Міжнародний форум АГРОПОРТ Захід (AGROPORT West), II Молочний форум та ряд інших заходів. Загалом з початку року проведено понад 60 аграрних подій на яких проведено низку семінарів, круглих столів, конференцій тощо.

З кожним роком зменшується площа необробленої ріллі. Під урожай 2019 року засіяно 693,5 тис. га, в тому числі зернові культури на площі 316,5 тис.га, ріпак – 65,7 тис.га, цукровий буряк – 11,1 тис.га, картопля – 94,2 тис.га, овочі – 36,5 тис.га. Сільгосптоваровиробники додатково залучили у сільськогосподарське виробництво 18,5 тис.га ріллі. Це дозволило збільшити рівень використання ріллі під посівами сільськогосподарських культур з 85% до 87%.

Львівщина перебуває у першій десятці серед областей України за чисельністю поголів'я сільськогосподарських тварин, крім овець та кіз. Станом на 01.07.2019 року в усіх категоріях господарств утримується 232,5 тисяч голів великої рогатої худоби. За їх кількістю Львівщина поступається тільки Вінницькій, Полтавській та Хмельницькій областям. За кількістю корів Львівська область на п'ятому місці (103,4 тис.гол.), свиней – на другому (472,8 тис.гол.), птиці на п'ятому місці (13252,8 тис. гол.), овець та кіз – на п'ятнадцятому (43,8 тис.гол.).

Проблемним залишається зменшення поголів'я ВРХ, основною причиною якої є те, що 92% поголів'я утримується у господарствах населення. Розпочався процес трансформації ОСГ у сімейні молочні ферми за два останніх роки створено понад 140 сімейних ферм на базі особистих селянських господарств, які утримують 4 і більше корів.

Львівщина – один з небагатьох регіонів України із надзвичайно привабливим інвестиційним кліматом. Цьому сприяє близькість до кордону з ЄС, віддаленість від зони військових конфліктів, наявні об'єкти інфраструктури, розмір ринку, відкритість місцевої влади. В сільське господарство залучено 31,7 млн.дол.США прямих іноземних інвестицій, що становить 3,4% від загальнообласного обсягу.

За 6 місяців 2019 року підприємствами Львівщини експортовано продукції сільського господарства та харчової промисловості на суму 271,6 млн. дол. США, що перевищує імпорتنі поставки на 57,0 млн. дол. США.

Зростання експорту зумовлене збільшенням порівняно з аналогічним періодом минулого року поставок плодів та їстівних горіхів, яєць птиці та натурального меду майже в 3 рази, насіння і плодів олійних культур в 1,6 раза. Сільськогосподарські виробники експортують овочеві культури плоди та їстівні горіхи в основному до Польщі, Швейцарії, Румунії, Іспанії, Італії, Чехії, Франції, Німеччини, Латвії, Молдови. Олію та відходи від олійного виробництва (макуха), яйця птиці, натуральний мед, до Литви, Латвія та Польщі.

Урядова програма фінансової підтримки фермерства

Часткова компенсація згідно з Урядовою програмою* підтримки розвитку фермерських господарств

Категорія одержувачів: фермерські господарства з виручкою продукції до 20 млн грн за рік; сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи та дорадчі служби.

Види часткової компенсації:

1. Часткова компенсація вартості закупленого у суб'єктів насінництва насіння сільськогосподарських рослин вітчизняної селекції (80% вартості насіння, але не більше 80 тис. грн на одне господарство)

Для отримання компенсації одержувачу необхідно:

- КРОК 1.** Обрати відповідне насіння сільськогосподарських рослин вітчизняної селекції у суб'єктів насінництва, зазначених у Державному реєстрі суб'єктів насінництва та розсадиництва**.
- КРОК 2.** Відкрити поточний рахунок у гривні в АТ «Укрексімбанк» (якщо господарство ще не має такого рахунку).
- КРОК 3.** Здійснити оплату за обране насіння з цього рахунку.
- КРОК 4.** Подати до філії чи відділення АТ «Укрексімбанк» заявку встановленої форми та надати відповідні документи***.
- КРОК 5.** Отримати суму компенсації на рахунок, відкритий в АТ «Укрексімбанк».

2. Часткова компенсація витрат, пов'язаних з наданням сільськогосподарських дорадчих послуг (90% вартості, але не більше ніж 10 тис. грн на одного одержувача)

Для отримання компенсації одержувачу необхідно:

- КРОК 1.** Надати послуги згідно з договором про надання дорадчих послуг та оформити акт про надання таких послуг.
- КРОК 2.** Відкрити поточний рахунок у гривні в АТ «Укрексімбанк» (якщо одержувач ще не має такого рахунку).
- КРОК 3.** Подати до філії чи відділення АТ «Укрексімбанк» заявку встановленої форми та надати відповідні документи***.
- КРОК 4.** Отримати суму компенсації на рахунок, відкритий в АТ «Укрексімбанк».

3. Часткова компенсація вартості придбаної сільсько-господарської техніки та обладнання вітчизняного виробництва (15% + 25%** від вартості без ПДВ)**

Для отримання компенсації одержувачу необхідно:

- КРОК 1.** Обрати техніку чи обладнання відповідно до затвердженого Переліку****.
- КРОК 2.** Відкрити поточний рахунок у гривні в АТ «Укрексімбанк» (якщо господарство ще не має такого рахунку).

КРОК 3. Здійснити оплату за обрану техніку чи обладнання з цього рахунку.

КРОК 4. Подати до філії чи відділення АТ «Укрексімбанк» заявку встановленої форми та надати відповідні документи***.

КРОК 5. Отримати суму компенсації на рахунок, відкритий в АТ «Укрексімбанк».

4. Часткова компенсація розміру процентної ставки за кредитом, отриманим у гривні

Особливі умови:

- компенсація надається одержувачам за нараховані і сплачені проценти за кредитами (непоновлювальними) у розмірі 1,5 облікової ставки НБУ, що діє на дату нарахування процентів, але не вище розміру передбаченого кредитним договором, зменшеним на 1 п.п.;
- одержувач може скористатися компенсацією розміру процентної ставки лише за одним короткостроковим та/або одним середньостроковим кредитом.

Види кредитів, за якими здійснюється часткова компенсація розміру процентної ставки:

- кредит для покриття виробничих витрат строком до 1-го року та обсягом до 500 тис. грн;
- кредит для придбання основних засобів сільськогосподарського виробництва на здійснення витрат, пов'язаних із будівництвом і реконструкцією виробничих об'єктів сільськогосподарського призначення строком до 3-х років обсягом до 9 млн гривень.

Для отримання компенсації одержувачу необхідно:

- КРОК 1.** Відкрити поточний рахунок у гривні в АТ «Укрексімбанк» (якщо господарство ще не має такого рахунку) та отримати в АТ «Укрексімбанк» відповідний кредит.
- КРОК 2.** Подати до АТ «Укрексімбанк» заявку встановленої форми та надати відповідні документи***.
- КРОК 3.** Отримувати суму компенсації на рахунок, відкритий в АТ «Укрексімбанк», протягом строку дії відповідного кредитного договору.

* Урядова програма підтримки розвитку фермерських господарств згідно із затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 02.07.2018р № 106 «Порядком використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання фінансової підтримки розвитку фермерських господарств» зі змінами та доповненнями

** реєстр розміщений на офіційному сайті Мінрагполітики www.minagro.gov.ua

*** перелік необхідних документів та форма заявки розміщені на офіційному сайті Мінрагполітики www.minagro.gov.ua та на сайті Укрексімбанку www.eximb.com

**** Урядова програма підтримки АПК згідно із затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 01.03.2017р. №130 «Порядком використання коштів, передбачених у державному бюджеті для часткової компенсації вартості сільськогосподарської техніки та обладнання, спеціальних вагонів для перевезення зерна, обладнання для виробництва біоетанолу та електроенергії з біомаси, що закуплені у вітчизняних виробників» зі змінами та доповненнями

***** перелік вітчизняної техніки та обладнання для АПК, вартість яких частково компенсується за рахунок коштів державного бюджету, розміщено на офіційному сайті Мінрагполітики www.minagro.gov.ua

УКРЕКСІМБАНК

eximb.com

м. Львів, пл. Міцкевича, 4; тел. (032) 240-35-12; 0-800-50-44-50

Юні пасічники успішно представили Україну на міжнародному конкурсі в Словаччині

Наталія Сенчук, голова Спілки пасічників
Полтавської області

Протягом десяти років успішно проходить зустріч молодих бджолярів Міжнародного конкурсу ІМУВ «Юний пасічник» і кожного року в різних країнах світу. Конкурс став відомим на стільки, що з кожним роком кількість учасників збільшується.

Спочатку конкурс відбувався лише в окремих країнах – Чеській Республіці, Австрії, Німеччині, Польщі, а потім зустрічі молодих бджолярів розширили карту проведення і вже конкурс відбувся у Великобританії та Франції.

В липні 2019 році зустріч молодих бджолярів проходила в Словаччині, в столиці регіону Банська Бистриця, яка прийняла ІМУВ вразі. Конкурс відбувся у середній професійній школі, яка є Центром професійної освіти та підготовки бджолярів.

Мета заходу – підняти покоління молодих бджолярів, які можуть слідувати по стопах своїх батьків, дідів та прадідів, більш досвідчених колег і допомагати їм працювати на пасіках Молоді бджолярі люблять цю благородну професію настільки, що зрозуміли – займатися нею вигідно і для себе і для всього суспільства. Щоб досягти всього, потрібно отримати необхідне знання і навички по розведенню бджіл, отримання продукції та її збереження, розуміти життя бджіл, та турбуватися про їх здоров'я. Захід, під час змагань об'єднує молодих учасників з багатою культурною соціальною програмою, що дозволяє їм зустрічатися з іншими молодими людьми, які поділяють однакові інтереси, продовжують у добрих традиціях займатися благородною справою. Кожна команда складається з 3 молодих людей віком від 12 до 17 років. Кожна команда супроводжується 1 або 2 дорослими особами на яких лягає відповідальність за членів команди протягом всього перебування за кордоном та в дорозі. Команди представляють свої країни протягом всього змагання.

В цьому році прийняли участь у конкурсі ІМУВ «Юний пасічник» 29 країн, в тому числі і команда з України, яка складалася з двох дорослих керівників та трьох дітей.

Діти були з різних міст України – Олександр Кузуб, родом з м. Марганець (Дніпропетровська область), учень Державного навчального закладу «Гадяцьке аграрне училище» (Полтавська область), практику проходить у відомого матковода Гайдара В.А., а Ілля Горбач – учень 5 класу, Колківського ліцею І-ІІІ ступенів, що розміщений в смт. Колки, Манівецького району (Волинська область). Ще один учасник української команди Еней Гукайло – учень 11 класу, комунального закладу «Нікопольська спеціалізована природно-математична школа №26», м. Нікополь (Дніпропетровська область).

Українська команда на ювілейному конкурсі в Словаччині виступила достойно і представила високі результати рівня підготовки юних бджолярів нашої держави. 24

Оголошення про проведення земельних аукціонів у Львівській області з офіційного веб-сайту Держгеокадастру України

Номер лота	Кадастровий номер	Площа га	Адреса	Цільове призначення	Дата аукціона
36699	4625386000:03:000:0563	12.6631	Львівська область, Стрийський район, Семигинівська сільська рада	Для ведення товарного сільськогосподарського виробництва	06.08.2019 09:00
36702	4625385200:12:000:0011	3.0000	Львівська область, Стрийський район, Підгірцівська сільська рада	Для ведення товарного сільськогосподарського виробництва	06.08.2019 09:00
36703	4625580300:03:000:0007	11.4895	Львівська область, Турківський район, Бітлянська сільська рада	Для ведення товарного сільськогосподарського виробництва	06.08.2019 09:00
36692	4623084400:11:000:0190	1.1265	Львівська область, Миколаївський район, Колодрубівська сільська рада	Для ведення товарного сільськогосподарського виробництва	06.08.2019 09:00
36771	4620384000:08:005:0009	2.8105	Львівська область, Бродівський район, за межами Паликоровівської сільської ради	Для ведення товарного сільськогосподарського виробництва	08.08.2019 09:00
36774	4620386600:07:004:0007	0.6021	Львівська область, Бродівський район, за межами населених пунктів Станіславчицької сільської ради	Для ведення товарного сільськогосподарського виробництва	08.08.2019 09:00
36775	4620386600:07:004:0010	1.2937	Львівська область, Бродівський район, за межами населених пунктів Станіславчицької сільської ради	Для ведення товарного сільськогосподарського виробництва	08.08.2019 09:00
36776	4620386600:07:004:0008	5.2697	Львівська область, Бродівський район, за межами населених пунктів Станіславчицької сільської ради	Для ведення товарного сільськогосподарського виробництва	08.08.2019 09:00
36778	4620386600:07:005:0003	2.0166	Львівська область, Бродівський район, за межами населених пунктів Станіславчицької сільської ради	Для ведення товарного сільськогосподарського виробництва	08.08.2019 09:00
36788	4620388400:01:007:0002	7.9751	Львівська область, Бродівський район, Шнирівська сільська рада	Для ведення товарного сільськогосподарського виробництва	08.08.2019 09:00
36791	4623680400:06:000:0011	13.2765	Львівська область, Пустомитівський район, Борщовицька сільська рада	Для ведення товарного сільськогосподарського виробництва	08.08.2019 09:00
36805	4624281200:06:000:0118	32.6622	Львівська область, Самбірський район, Новокалінівська міська рада	Для ведення товарного сільськогосподарського виробництва	08.08.2019 09:00
36989	4623086600:04:000:0318	2.0737	Львівська область, Миколаївський район, Раделицька сільська рада, урочище "Малькова"	Для ведення товарного сільськогосподарського виробництва	12.08.2019 09:00

Оголошення про проведення земельних аукціонів у Львівській області з офіційного веб-сайту Держгеокадастру України

Номер лота	Кадастровий номер	Площа га	Адреса	Цільове призначення	Дата аукціону
36997	4623086600:04:000:0319	3.5000	Львівська область, Миколаївський район, Раделицька сільська рада, урочище "Малькова"	Для ведення товарного сільськогосподарського виробництва	12.08.2019 09:00
37000	4623086600:04:000:0316	20.0000	Львівська область, Миколаївський район, Раделицька сільська рада, урочище "Малькова"	Для ведення товарного сільськогосподарського виробництва	12.08.2019 09:00
37042	4620686200:12:000:0138	14.0000	Львівська область, Буський район, територія Топорівської сільської ради	Для ведення фермерського господарства	13.08.2019 09:00
37047	4620684600:01:000:0048	15.3219	Львівська область, Буський район, Переволочнянська сільська рада	Для ведення товарного сільськогосподарського виробництва	13.08.2019 09:00
37050	4620684600:01:000:0052	32.7907	Львівська область, Буський район, Переволочнянська сільська рада	Для ведення товарного сільськогосподарського виробництва	13.08.2019 09:00
37055	4620681200:03:000:0041	7.5015	Львівська область, Буський район, Боложинівська сільська рада	Для ведення товарного сільськогосподарського виробництва	13.08.2019 09:00
37113	4623981900:06:000:0676	30.0000	Львівська область, Радехівський район, Куликівська сільська рада	Для ведення товарного сільськогосподарського виробництва	15.08.2019 09:00
37114	4623980900:08:000:0511	4.8868	Львівська область, Радехівський район, Бишівська сільська рада	Для ведення товарного сільськогосподарського виробництва	15.08.2019 09:00
37118	4623982200:06:000:0420	28.3600	Львівська область, Радехівський район, Кустинська сільська рада	Для ведення товарного сільськогосподарського виробництва	15.08.2019 09:00
37122	4623981400:03:000:0331	11.1405	Львівська область, Радехівський район, Завидченська сільська рада	Для ведення товарного сільськогосподарського виробництва	15.08.2019 09:00
37126	4623987200:14:000:2460	11.2850	Львівська область, Радехівський район, Вузливська сільська рада	Для ведення товарного сільськогосподарського виробництва	15.08.2019 09:00
37138	4623987200:14:000:0459	34.2225	Львівська область, Радехівський район, Вузливська сільська рада	Для ведення товарного сільськогосподарського виробництва	15.08.2019 09:00
37207	4623681200:02:002:0074	6.0000	Львівська область, Пустомитівський район, село Гончари	Для пропаганди передового досвіду ведення сільського господарства	15.08.2019 09:00

Оголошення про проведення земельних аукціонів у Львівській області з офіційного веб-сайту Держгеокадастру України

Номер лота	Кадастровий номер	Площа га	Адреса	Цільове призначення	Дата аукціону
37315	4622489000:05:000:0236	3.6817	Львівська область, Мостиський район, Хідновицька сільська рада	Для ведення товарного сільськогосподарського виробництва	20.08.2019 09:00
37316	4624288600:12:000:0239	5.0320	Львівська область, Самбірський район, Новосілко-Гостиннівська сільська рада	Для ведення товарного сільськогосподарського виробництва	20.08.2019 09:00
37302	4622786700:14:000:0127	3.7977	Львівська область, Жовківський район, Новокам'янська сільська рада	Для ведення товарного сільськогосподарського виробництва	19.08.2019 09:00
37299	4622786700:14:000:0099	4.4723	Львівська область, Жовківський район, Новокам'янська сільська рада	Для ведення товарного сільськогосподарського виробництва	19.08.2019 09:00
37182	4620955300:54:000:0002	20.0000	Львівська область, Городоцький район, на території Великолюбінської ОТГ (Великолюбінська селищна рада)	Для індивідуального садівництва	21.08.2019 11:00
37493	4620685800:06:000:0013	8.9885	Львівська область, Буський район, Соколянська сільська рада	Для ведення фермерського господарства	22.08.2019 11:00
37495	4620685800:06:000:0033	4.4329	Львівська область, Буський район, Соколянська сільська рада	Для ведення фермерського господарства	22.08.2019 11:00
37498	4620685800:06:000:0030	8.7473	Львівська область, Буський район, Соколянська сільська рада	Для ведення фермерського господарства	22.08.2019 11:00
37504	4620685800:06:000:0028	19.4283	Львівська область, Буський район, Соколянська сільська рада	Для ведення фермерського господарства	22.08.2019 11:00
37506	4620685800:06:000:0010	2.8917	Львівська область, Буський район, Соколянська сільська рада	Для ведення фермерського господарства	22.08.2019 11:00
37507	4620685800:06:000:0012	8.4430	Львівська область, Буський район, Соколянська сільська рада	Для ведення фермерського господарства	22.08.2019 11:00
37508	4620684400:20:000:0018	4.8338	Львівська область, Буський район, Соколянська сільська рада	Для ведення фермерського господарства	22.08.2019 11:00

Композиційні комплексні добрива українського виробництва від ТОВ «Тетра-Агро»

Вітчизняна фірма «Тетра-Агро» пропонує композиційні комплексні добрива власного виробництва - Нітроамофоска-М з мікроелементами (NPK 9:18:22 +S, Ca, Mg, Cu, Zn, Mn, Fe, Na, B). Добриво ідеально підходить для кислих ґрунтів завдяки рН 8,8.

Оптимальний набір макро- та мікроелементів забезпечують найширший спектр їх застосування та потребу рослин на весь вегетаційний період.

Добрива фірми «Тетра-Агро» відповідають вимогам державних стандартів, які регламентують певні види сировини для їх виробництва, якості та склад продуктів. Внесені в реєстр пестицидів та агрохімікатів дозволених до використання в Україні.

Агрономічна ефективність доведена схвальними відгуками споживачів та чисельними працями науковців.

З історії підприємства: ТзОВ «Тетра-Агро» зареєстроване 15.09.2005 року. Реєстраційний номер у ЄДР № 1 419 102 0000 000322

Розташування виробництва: 80100, Львівська область, м. Червоноград, вул. Львівська, 71.

Проект виробництва розроблений ВАТ «ГІРХІМПРОМ», затверджений 31.07.2009 року.

Виробництво здане в експлуатацію 26.07.2011р. (Декларація про готовність №ЛВ14211021058 від 26.07.2011 року).

Проектна потужність виробництва – 2500 тон щомісячно.

Свідоцтво про державну реєстрацію продукту виробництва:

Перша реєстрація 27.09.2010 року, р. № 4689

Друга реєстрація 06.02.2017 року, р. № 10200

Джерело: ТОВ «Тетра Агро»

Особливості годівлі та деякі характеристики окремих видів кормів для свиней

В. П. Пундик, провідний науковий співробітник лабораторії дрібного тваринництва, кандидат сільськогосподарських наук
Г. В. Тесак, науковий співробітник лабораторії дрібного тваринництва
Інститут сільського господарства Карпатського регіону
НААН

Інтенсивність виробництва і собівартість свинини на 60% залежить від рівня годівлі тварин. Відомо, що корм, використаний для годівлі, умовно поділяють на підтримуючий і продуктивний. При підвищенні продуктивності тварин скорочується термін відгодівлі, а затрати підтримуючого корму знижуються.

Для організації повноцінної годівлі та підвищення ефективності використання кормів, необхідно раціонально поєднувати в раціонах для всіх виробничих груп свиней зернові і зернобобові культури з зеленими кормами, відходами переробної, м'ясної, молочної і рибної промисловості, використовувати вітаміни і мінеральні добавки.

Зернові корми потрібно згодовувати тільки у вигляді комбікормів, або кормових сумішок, які необхідно збагачувати вітамінно-мінеральними преміксами, виготовленими на комбікормових заводах за спеціальними рецептами із врахуванням статеві-вікових груп тварин.

Годівля повноцінними комбікормами сприяє підвищенню продуктивності свиней на 15-18% і зниженню витрат кормів на одиницю продукції на 10-15%.

Повноцінність комбікорму визначається в першу чергу кількістю і якістю протеїну, який містять його складники. Щодо кількості, то потреба його в окремих кормах задовільняється тільки на 70-80%. Для нормального росту і розвитку свиней, залежно від віку, статі і фізіологічного стану, в раціоні повинно бути не менше 14-20% протеїну, головним джерелом якого в комбікормах для свиней є зерно бобових культур, макуха, шроти, корми тваринного походження.

На сучасному етапі проблема білкового живлення полягає в тому, щоб забезпечити тварин не тільки потрібною кількістю протеїну, але і належним вмістом в ньому амінокислот. В результаті незбалансованості раціону за амінокислотним складом біля 30% кормового протеїну не використовується організмом тварин.

Найбільш відчутно реагують тварини зниженням продуктивності при незбалансованості раціону за лізином. У білку ячменю його не вистачає 20%, вівса – 30, кукурудзи – 40, соняшниковому шроті – 30%. Найкращим постачальником цієї незамінної амінокислоти в раціонах свиней є корми тваринного походження та синтетичний лізин.

Особливо цінним кормом за вмістом протеїну і набором у ньому незамінних амінокислот є зерно сої, в якому міститься 30-40% протеїну, 20-26% рослинного жиру, понад 20% вуглеводів, вітаміни та мінеральні речовини. Виходячи з цього, використання в раціонах свиней зерна, або шротів із сої повністю забезпечить їх протеїном, а особливо лізином. Проте, соя одна з культур, що не набула широкого використання в наших сівозмінах, тому її можна замінити горохом, або кормовими бобами.

У США основними компонентами комбікорму, який використовується для годівлі свиней є кукурудза – 70% і соя – 25%, премікси – 5%. Кукурудза є високоцінним у енергетичному відношенні кормом, однак у зв'язку із низьким вмістом протеїну (9-10%) та лізину (2,7-2,9 г/кг) її необхідно згодовувати свиням в поєднанні з соєю або іншими бобовими, що ефективно використовують у своїй практиці фермери США.

В зерні бобових культур містяться антипоживні речовини (інгібітори пепсину і трипсину), які сильно знижують перетравність протеїну, тому перед згодовуванням їх потрібно піддати спеціальній обробці (прожарювання зерна бобових культур або екструдкування комбікорму), що набагато зменшує їх дію.

Основним джерелом енергетичного живлення в кормах раціонів свиней є вуглеводи і жири. Легкорозчинні вуглеводи (цукри) і крохмаль становлять 60-70% раціонів свиней, які є тваринами з однокамерним шлунком. Ці вуглеводи легко розщеплюються під впливом ферментів і шлунковокишкових соків. Однак, не всі вуглеводи мають високу енергетичну цінність і одним з них є клітковина. Вона належить до важкорозчинних вуглеводів навіть у кислотах і лугах. Добре її гідролізують мікроорганізми рубця жуйних тварин, які відсутні у шлунку свиней і там вона майже не розчиняється, а гідролізується тільки у невеликій кількості мікробами сліпої кишки.

Клітковина необхідна свиням для розвитку мікрофлори шлунково-кишкового тракту, а також як фізіологічний подразник травних залоз. Від її кількості в раціоні залежить перетравність кормів і засвоєння поживних речовин, проте високий вміст клітковини веде до різкого зниження перетравності кормів і засвоєння поживних речовин. Так, збільшення в раціонах свиней на відгодівлі клітковини в середньому з 7 до 12% від сухої речовини, знижує середньодобові прирости на 15-22%, підвищує затрати корму на 1 кг приросту живої маси на 7,5-14% а собівартість 1 ц приросту на 11-21%. Тому клітковини в раціонах молодняка свиней повинно бути 4-6%, а в дорослих – 6-10% від сухої речовини.

Використання поживних речовин раціону в значній мірі залежить від кількості в ньому жиру і жирних кислот. Так, при відсутності цілого ряду насичених жирних кислот, які погано утворюються в організмі свиней, знижується інтенсивність росту тварин. Особливо це помітно при згодовуванні комбікормів без добавок тваринного походження з соковитими кормами, які містять у сухій речовині 1-1,5% жиру. Навпаки, при додаванні до комбікорму кукурудзяної дерті з вмістом жиру 4-5% або відходів м'ясної чи рибної промисловості, значно підвищуються середньодобові прирости свиней.

Для нормального протікання обмінних процесів в організмі свиней велике значення має набір макро- і мікроелементів в раціонах. Основними з макроелементів є кальцій і фосфор, їх вміст у золі тіла тварин становить близько 70%. Співвідношення кальцію до фосфору в раціонах для свиней є 2:1. Обов'язково у мінеральних добавках до комбікормів повинні бути присутні також калій, натрій і магній. Найкращими постачальниками раціонів цими макроелементами є крейда, вапняки, а також синтетичні і природні фосфорнокислі солі натрію і кальцію. З мікроелементів найважливішими для свиней є мідь, цинк, марганець, кобальт і йод.

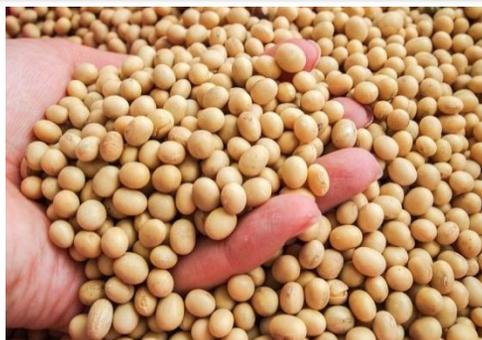

#LFM19

ЕФЕКТИВНЕ УПРАВЛІННЯ АГРОКОМПАНІЯМИ

18 ВЕРЕСНЯ

Джерело: www.lfm.com.ua

Щодо ввезення насіння та садивного матеріалу на митну територію України

Богдан Строгуш, заступник начальника Управління начальник відділу карантину рослин Головного управління Держпродспоживслужби у Львівській області

З метою виконання статті 10 Закону України «Про карантин рослин», статті 20 Закону України «Про насіння і садивний матеріал», статті 29 Закону України «Про охорону прав на сорти рослин», Закону України від 06 вересня 2018 р. № 2530-VIII «Про внесення змін до Митного кодексу України та деяких інших законів України щодо запровадження механізму «єдиного вікна» та оптимізації здійснення контрольних процедур при переміщенні товарів через митний кордон України» та у зв'язку з набуттям чинності постанови Кабінету Міністрів України від 24.10.2018 р. № 960 «Деякі питання проведення заходів офіційного контролю товарів, що ввозяться на митну територію України (у тому числі з метою транзиту)» Держпродспоживслужба інформує:

1. У разі ввезення на територію України насіння і садивного матеріалу за умови належності його до сорту, занесеного до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні, вантаж супроводжується наступними документами:

- сертифікатом країни-експортера (приклад наведено у додатку 1), що засвідчує якість насіння та/або садивного матеріалу. Перелік європейських агентств із сертифікації насіння, які видають сертифікати країни – експортера знаходиться на офіційному сайті Європейської асоціації агентств із сертифікації насіння за посиланням - <http://www.escaa.org/index/action/page/id/5/title/list-of-agencies>;

- або сертифікатом ISTA та сертифікатом ОЕСР (приклади наведені у додатках 2, 3) у випадку, якщо культура відноситься до схем сортової сертифікації до яких приєдналась Україна (відповідно до Рішення Секретаріату ОЕСР), а саме – насіння цукрових та кормових буряків, насіння хрестоцвітих та інших олійних і прядивних видів, насіння кукурудзи та сорго, насіння зернових культур.

Перелік сортів рослин ОЕСР знаходиться на офіційному сайті Організації економічного співробітництва та розвитку: <http://www.oecd.org> (topics - Agriculture and fisheries - Standards for seeds, tractors, forest, fruit and vegetables - Seeds - List of Varieties eligible for seed certification - List of Varieties eligible for seed certification - PDF version and electronic database - The current list can be found on the electronic database of the List of Varieties), або за посиланням - <http://www.niab.com/oecd/v2/variety/search>.

Сертифікат країни – експортера, сертифікат ISTA та сертифікат ОЕСР видаються на окремі партії насіння і садивного матеріалу без терміну дії.

2. Якщо сорти рослин не занесені до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні, та до Переліку сортів рослин Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), таке насіння ввозиться на підставі підтвердження Держпродспоживслужби на ввезення в Україну та вивезення з України зразків насіння і садивного матеріалу, не внесеного до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні, та/або до Переліку сортів рослин Організації економічного співробітництва та розвитку, (далі – підтвердження), за формою згідно з додатком 1 Порядку видачі або відмови у видачі, переоформлення, видачі дублікатів, анулювання підтвердження на ввезення в Україну та вивезення з України зразків насіння і садивного матеріалу, не внесеного до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні, та/або до Переліку сортів рослин Організації економічного співробітництва та розвитку, для селекційних, дослідних робіт і експонування, який затверджений постановою Кабміну від 05.10.2016 р. № 691.

Державний реєстр сортів рослин України знаходиться на офіційному сайті Міністерства аграрної політики та продовольства України.

Підтвердження діє з дня його видачі до дня фактичного ввезення в Україну погодженого обсягу насіння або садивного матеріалу, але не більше одного року. Якщо термін дії підтвердження закінчився – насіння не може бути ввезене в Україну.

3. З метою внесення сорту до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні, насіння та садивний матеріал ввозиться на підставі підтвердження Компетентного органу (Мінагрополітики) (повідомлення про прийняття заявки до розгляду та ввезення дослідних зразків сортів для цілей експертизи заявки), за формою згідно з додатком 1 Інструкції щодо забезпечення дослідними зразками експертизи заявки на сорт рослин, яка затверджена наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 26.10.2017 р. № 576 «Про затвердження Інструкції щодо забезпечення дослідними зразками експертизи заявки на сорт рослин».

4. В разі, якщо сорт не занесений до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні, але занесений до Переліку сортів рослин ОЕСР, тих сільськогосподарських рослин, до схем сортової сертифікації яких приєдналася Україна, насіння ввозиться на підставі погодження Держпродспоживслужби за формою згідно з додатком 2 Порядку ввезення на територію України та вивезення за її межі насіння і садивного матеріалу сорту, не внесеного до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні, але внесеного до Переліку сортів рослин Організації економічного співробітництва та розвитку, тих сільськогосподарських рослин, до схем сортової сертифікації яких приєдналася Україна, який затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 26.10.2016 р. № 762.

Порядок проведення перевірки сертифікатів та підтверджень у разі ввезення та/ або вивезення насіння і садивного матеріалу, зразків насіння і садивного матеріалу, дослідних зразків сортів державним фітосанітарним інспектором під час здійснення фітосанітарного контролю затверджено Постановою Кабміну 08.05.2019 року № 383.

Явище амброзії полинолістої (*Ambrosia artemisiifolia* L.) як проблеми загальнодержавного рівня: загрози, тенденції, наслідки

В. І. Солоненко, кандидат біологічних наук, доцент,
О. В. Ватаманюк, асистент,
Вінницький національний аграрний університет

У статті авторами розглянуто явище амброзії полинолістої як загальноконтинентального та загальнодержавного рівнів. Описані загрози, які спричинені амброзією полинолістою у вигляді цілого ряду алергічних реакцій у значної частини населення, представників тваринного світу, значної шкоди сільському господарству в якості карантинного бур'яну, які базуються на даних сучасних досліджень. Виокремлено основні тенденції та закономірності розвитку проблемного поля явища амброзії полинолістої. Змодельовані наслідки безконтрольного розповсюдження амброзії полинолістої та запропоновано концепцію загальнодержавної програми протидії в Україні.

Ключові слова: Амброзія полиноліста, амброзійний поліноз, рудеральний бур'ян, сегетальний бур'ян, натуралізація амброзії полинолістої, інвазійний вид (проникаючий вид, що активно розселяється), фітоценоз (рослинне угруповання), агроценоз (штучна екосистема створена в процесі сільськогосподарської діяльності).

Постановка проблеми. Натуралізація *Ambrosia artemisiifolia* в Європі створює одну із гострих екологічних проблем сучасності. Детальне висвітлення проблеми на основі актуальних сучасних наукових досліджень дозволить привернути увагу широкого кола громадськості та представників державних установ до проблеми амброзії полинолістої в Україні, що дозволить запустити механізм формування загальнодержавної програми з протидії загрозам, які обумовлені натуралізованим видом.

Аналіз досліджень та публікацій з даної тематики свідчить, що проблема амброзії полинолістої недостатньо висвітлена в науковій літературі та не набула значного суспільного розголосу.

Відсутня цілісна картина розуміння існуючих загроз, тенденцій та можливих наслідків безконтрольному розповсюдженню амброзії полинолістої в Україні.

Метою роботи є формування цілісної концепції проблеми амброзії полинолістої в державі та окреслення всіх “діючих гравців” з контролю та протидії подальшому розповсюдженню виду в Україні на загальнодержавному рівні.

І. Загрози, спричинені амброзією полинолистою.

Амброзія полинолиста привернула до себе увагу перш за все через здатність викликати низку алергічних реакцій, що негативно позначаються на здоров'ї значної частини населення. Пилок *Ambrosia artemisiifolia* визиває види алергій в період цвітіння через аерозольно-контактну взаємодію з організмами людей та тварин. Сукупність алергічних реакцій зазначаються в науковій літературі як сінна пропасниця або амброзійний поліноз і проявляються у вигляді алергічного риніту, кон'юнктивіту зі сльозотечею та погіршенням зору, лихоманки, респіраторних розладів, астми з приступами задухи, atopічного дерматиту (екземи) зі свербезом окремо або у сукупності з різним ступенем важкості та хронічними проявами. Перший випадок амброзійного полінозу був зафіксований у Франції, в Парижі у 1955 році. Дослідженнями з пилку амброзії виділено біля 22 алергенів, де домінуючими є глікопротеїни Amb aI та Amb aII, які викликають алергічні реакції у майже 95% амброзіо-чутливих людей (**Griffith I. J., 1991**). Як вказує **В. І. Солоненко** (2010), *Ambrosia artemisiifolia* має тенденцію до зростання великими колоніями, де одна потужна рослина здатна продукувати до 45 гр. пилку в період цвітіння. Відмічається, що грам пилку містить біля 30-35 млн. пилкових зерен.

Концентрація пилку у повітрі в період цвітіння може значно змінюватися, що проявляє різний алергічний вплив на людину. Більшість досліджень підтверджують, що навіть мінімальна концентрація у 5-20 пилкових зерен на м³ здатна провокувати алергічні реакції (**Солоненко В.І., 2010**). Підвищення концентрації пилку є потужним десенсибілізуючим стресом для людей схильних до алергій, де концентрація менше 20 пилкових зерен на м³ вважається низькою, 20-40 на м³ середньою і більше цього рівня високою (**Breton M.-C. et al., 2006**), що корелює з проявами амброзійного полінозу. **Івченко В. М.** зазначає, що у пікові періоди цвітіння *Ambrosia artemisiifolia* (кінець серпня) концентрація пилку може становити до 400-450 зерен/м³, у другій декаді вересня більше 300 зерен/м³, а на початку жовтня може зберігати показник у 100 зерен/м³ за певних кліматичних умов (**Івченко В. М., 2018**).

У науковій літературі наводяться дані про здатність пилку *Ambrosia artemisiifolia* переноситись повітряними масами на значні відстані – від кількох десятків кілометрів до 200-500- і навіть 1000 км від місця зростання.

Виявлено, що транспортування повітрям не впливає на алергенні властивості пилку амброзії.

Існують експериментальні докази, що у Польщу пилок амброзії заноситься з територій Угорщини, України, Словаччини, в Естонію, Литву з України та південного сходу Росії, в Македонію з Сербії за певних кліматичних умов. Це значно ускладнює організацію захисту населення на конкретних територіях.

Встановлено, що діти частіше страждають на алергічний риніт, астму і інші прояви у порівнянні з дорослими, а міське населення значно чутливіше до алергії в цілому, як і до амброзії, що індуковано забрудненням повітря та підвищенням бронхіальної чутливості до інгаляційних пилкових алергенів.

З іншого боку, великі населені пункти та конгломерати можуть мати підвищені концентрації пилку амброзії, що зумовлено значною присутністю рудеральних територій, які є сприятливими для зростання *Ambrosia artemisiifolia*.

Люди, що страждають від амброзії, як правило, мають схильність до алергій пилку інших рослин, і перш за все з родин *Poaceae* (Злаки) і *Asteraceae* (Айстрові). Однак, висока продуктивність пилку та його високий дієвий потенціал маркірує *Ambrosia artemisiifolia*, як таку, що характеризується високим індексом алергенності з поміж інших рослин.

Алергічні реакції на *Ambrosia artemisiifolia* значно впливають на якість життя людини, знижують продуктивність праці, створюють додатковий фінансовий тягар для суб'єктів господарювання, збільшують витрати на охорону здоров'я та передбачають прямі фінансові втрати пацієнта при лікуванні. За даними підсумкового звіту з проблеми *Ambrosia artemisiifolia* в Європі сукупні витрати на лікування амброзійного полінозу одного пацієнта оцінювались у 303 євро на рік (**Final report**, 2010, Україна присутня у звіті, як країна, що межує з Європейським Союзом).

Амброзійний поліноз супроводжується важким психологічним тягарем, так як хвороба розвивається у літній період на фоні організації відпочинку власного, сім'ї, оздоровлення в період відпусток, безпосередньо впливає на спортсменів літніх видів спорту, туризм тощо.

Показник сенсibiliзації до амброзійних алергій різниться в різних частинах європейського континенту, так як формується під дією багатьох похідних факторів, таких як географічне положення, ступінь урбанізації території, щільність населення, ступінь засміченості, щільність зростання і ін., що не дозволяє узагальнити дані про частоту алергічних реакцій для Європи в цілому.

Vauchau V. і Durham S. R. (2004) на основі обстеження дорослого населення в Бельгії, Франції, Німеччині, Італії, Іспанії та Великобританії, встановили середній показник у 23% (діапазон 17-29%) для алергічного риніту, де близько половини пацієнтів захворіли вперше. У заключній доповіді з проблеми амброзії в Європі наводяться показники алергічного риніту для країн континенту: Бельгія – 26% , Франція 36%, Німеччина 20%, Ісландія 24%, Італія 19%, Ірландія 24%, Норвегія 17%, Іспанія 18%, Швеція 29%, Швейцарія 26%, Нідерланди 19% та Великобританія 29%. Угорщина має найвищий показник в Європі де більше 50% населення має різні прояви амброзійного полінозу (**Final report**, 2010). Ці цифри вказують, що майже чверть дорослого населення Європи страждає на алергічний риніт, де *Ambrosia artemisiifolia* є одним із потужніших чинників.

У науковій літературі останнього періоду з'явилися дані, що *Ambrosia artemisiifolia* здатна визивати алергії і у тварин, які проявляються, здебільшого, у вигляді atopічного дерматиту у коней, кішок та собак без респіраторних проявів за виключенням бігових гончих. **Déchamp C. і Méon H.** (2005) наводять дані, що 44% собак в районі Ліона страждають на atopічний дерматит, спровокований амброзією полинолістою.

Подібні дані наводяться для області Ломбардії на півночі Італії де цей показник становив 43%.

Важливим напрямком шкодочинності *Ambrosia artemisiifolia* є значне розповсюдження її в якості все більш поширеного бур'яну сільськогосподарських угідь (сеgetальний бур'ян). Це питання стало актуальним для Австрії, Молдови, північних регіонів Італії, північно-західної частини Румунії, Сербії, Франції, Угорщини, України, Хорватії і ін. Найбільш злісним бур'яном *Ambrosia artemisiifolia* є для соняшника і кукурудзи. Боротьба на посівах соняшника ускладнюється обмеженнями, щодо використання гербіцидів, в силу тісних родинних зв'язків між культурою та бур'яном. Високу шкоду *Ambrosia artemisiifolia* завдає посівам сої, картоплі. Чутливими до наявності амброзії в посівах є горох, цукровий буряк, пшениця, ячмінь, тютюн, гарбуз, квасоля, суданська трава на корм, сорго, ріпак, виноградники, фруктові сади та польові овочеві культури.

Ambrosia artemisiifolia в сформованих агроценозах веде себе як типовий пацієнт – пристосуванець фітоценозу (рослинного угруповання), конкуруючи за ресурси живлення з основною культурою. У табл. 1 відображено збитки вирощування провідних сільськогосподарських культур в Україні, що представлені у матеріалах підсумкового звіту з проблем амброзії в Європі, на основі даних національного експерта.

Таблиця 1

Збитки при вирощуванні основних сільськогосподарських культур в Україні в 2010 році від засмічення посівів амброзією полинолистою

Культура	Сумарна площа культури, що засмічена амброзією полинолистою (га)	Максимальний % втрати врожаю на засмічених полях
Злаки та бобові	1 733 600	60
Кукурудза	161 700	65
Соняшник	1 071 800	61
Соя	37 500	41
Ріпак	54 800	70
Цукровий буряк	4 050	82

Джерело: Final report, 2010.

При середній засміченості посівів амброзія поглинає з 1 га до 2000 т води, що еквівалентно 200 мм опадів, виносить з ґрунту поживних речовин на рівні 0,7-0,8 тонни мінеральних добрив. Польовими дослідженнями встановлено, що на формування 1 кг власної сухої речовини рослини амброзії виносять з ґрунту до 948 кг води, 1,5 кг фосфору та до 15,5 кг азоту. У 2011 році площа орних земель в Україні засмічених *Ambrosia artemisiifolia* становила близько 3726000 га, а економічні втрати через винос поживних речовин з ґрунту, в цілому, по країні оцінювалися у 3245.38 млн. грн. (**Інтернет посилання** - Контроль амброзії польоволистяної в посевах подсолонечника, 2018). Слід зазначити, що основна маса посівних площ, засмічених *Ambrosia artemisiifolia* сконцентрована у центральних та південно-східних областях країни таких як Донецька, Дніпропетровська, Запорізька, Кіровоградська, Луганська та ін.

Ряд досліджень вказують, що амброзія у своїй конкурентній боротьбі активно використовує алелопатію (протидію), шляхом накопичення фенольних сполук та терпенів. Тести, проведені на сої, квасолі, рису, кукурудзі демонструють, що воді екстракти амброзії значно подавляли проростання насіння та негативно впливали на стан проростків цих культур. За даними **Івченко В. М.** (2018) витяжка з кореневої системи *Ambrosia artemisiifolia* сильніше пригнічувала проростання насіння пшениці, вівса, проса, цукрового буряка, гороху, вики ярої, коріандру в порівнянні з розчином з надземної частини. Так, коренева витяжка знижувала лабораторну схожість насіння пшениці на 22%, цукрового буряка на 34%, вики ярої на 49%, гороху на 74%. Збільшення присутності *Ambrosia artemisiifolia* в посівах проявляється в конкуренції за воду, елементи мінерального живлення та пригніченні культурних рослин через кореневі виділення, що в підсумку призводить до зниження урожайності на фоні збільшення затрат на вирощування, за рахунок прямих витрат на хімічні засоби захисту.

Тиск, який створює проблема амброзії у європейському суспільстві в реальності обертається значними економічними збитками та фінансовими втратами. В цілому сукупні поточні втрати в Європі в підсумковому звіті з проблеми амброзії полинолистий пов'язані з її впливом на сільськогосподарське виробництво, продуктивність праці, здоров'я населення оцінюється в середньому у 4,5 мільярда євро на рік, з граничними межами від 2,95 до 9,02 мільярда євро. Цей діапазон відображає значну невизначеність у аналізі; частка населення, що страждає на амброзійний поліноз (оцінюється в межах 2% - 10%), втрати врожаю з застосуванням гербіцидів (оцінюється в 15% - 35%), втрата продуктивності працівником при наявній симптоматиці (оцінюється в 1,5% - 5% робочого року) (**Final report**, 2010). На нашу думку майбутні економічні наслідки амброзії можна суттєво зменшити (до 50%) з відповідними стратегіями в сільськогосподарському господарстві, впровадження заходів контролю в населених пунктах за амброзією та вдосконаленням біологічного захисту. Автори підсумкового звіту зазначають, що щорічні затрати в Європі на заходи контролю амброзії до 400 мільйонів євро зможуть знизити поточні втрати до 1,5 млрд. євро в рік до 2032 року.

Незважаючи на неточності в моделюванні, що дає широкий діапазон результатів, науковці вважають, що зусилля з контролю за амброзією можуть бути економічно ефективними, як у зменшенні значних поточних та майбутніх витрат.

II. Основні тенденції у розвитку проблеми амброзії полинолистої.

- Подальше розповсюдження *Ambrosia artemisiifolia* на європейському континенті корелює з кліматичними змінами.

Кліматичні зміни стають відчутними в останній період в Європі. На думку багатьох експертів зміни в кліматі дозволять *Ambrosia artemisiifolia* розширити свою географічну присутність як в широтному, так і у вертикальному градієнті. Свідченням цьому є регулярна поява безплідних колоній амброзії полинолистої в регіонах, де в силу природно-кліматичних умов не відбувається природне дозрівання сім'янок. Такі популяції виявлено в країнах Скандинавії та північних регіонах Росії, де їх появу пов'язують з транспортуванням зерна злаків і інших культур забруднених сім'янками амброзії. Тому, при пом'якшенні клімату *Ambrosia artemisiifolia*, безумовно, скористається такими можливостями. З іншого боку зміни клімату призведуть до посилення її присутності на територіях, де її розповсюдження поки незначне. Це відноситься до країн південного балтійського узбережжя таких як Данія, Німеччина, Польща, Литва. На територіях з розвинутим сільським господарством, як наприклад, Україна, амброзія все більше буде переходити в розряд сегетального бур'яну і збільшувати свою присутність на орних площах. Зміна клімату в майбутньому може призвести до трансформації землекористування, коли орні площі на півдні будуть виводитись з експлуатації в силу посух, а нові в північних регіонах створюватимуться, що в свою чергу спровокує просування амброзії на північ. Яскравий приклад тому є ситуація з веденням сільського господарства в Криму, що склалася після анексії.

- Подальше збільшення виробництва пилу амброзією полинолистою корелює з підвищенням вмісту CO₂ в атмосфері.

Більш прямий вплив амброзії полинолистої пов'язують із антропогенним (спричиненим діяльністю людини) підвищенням концентрації CO₂ в атмосфері. **Wayne P.** і співавтори (2002) своїми дослідженнями доказали, що більш високі концентрації CO₂ в контрольованих умовах сприяли росту *Ambrosia artemisiifolia* та зростанню біомаси рослин, що призвело до збільшення виробництва пилку на 61%. На нашу думку ця закономірність буде посилювати рівень алергенності серед населення в майбутньому, спровокованої пилком амброзії.

- Подовження тривалості періоду “сезону пилку амброзії”.

В Північній Америці в районі 44° широти на основі спостережень з 1955 року відмічається тенденція до розтягування в часі періоду, який зазначають як сезон пилку амброзії на 13-27 днів.

Цей ефект пов'язують з постійним зниженням якості повітря через зміну клімату, посиленням урбанізації, просуванням амброзії на північ тощо. Як зазначає **Ziska L. H.** (2008), більш раннє цвітіння *Ambrosia artemisiifolia*, збільшення періоду цвітіння та концентрації пилку корелюють з підвищенням середньорічної температури та рівня CO₂ в атмосфері, що збільшує період проявів амброзійного полінозу.

Ambrosia artemisiifolia – пізній ярий бур'ян, цвіте у другій половині літа та восени, що значно розтягує в часі період активних алергій спровокованих цвітінням рослин та загострює цю проблему в цілому. На рис. 1 показано як збільшується в сукупності період алергій у населення за присутності амброзії полинолистої.

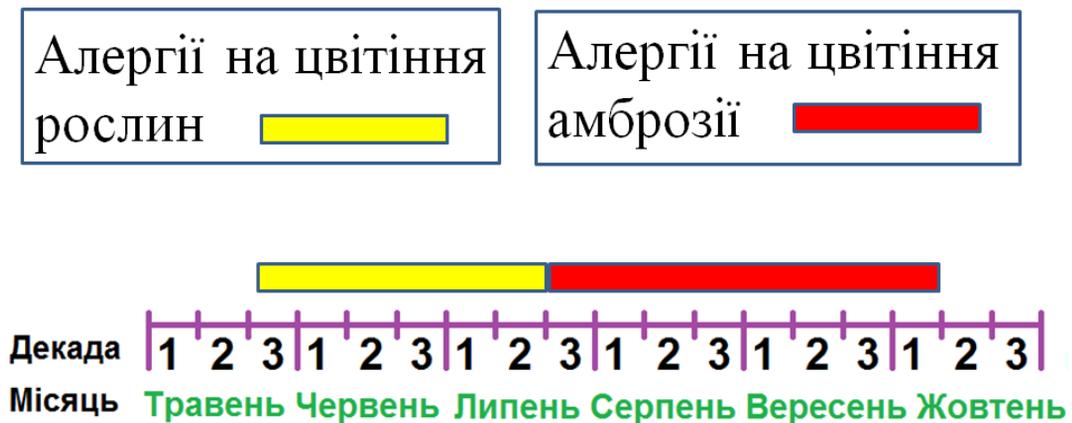

Рис.1. Тривалість періоду рослинних алергій у населення, обумовлених присутністю амброзії полинолистої на місцевості.

Джерело сформовано на основі власних досліджень.

- Зростання рівня захворювань на амброзійний поліноз серед населення.

Науковцями наводяться цілий ряд прямих доказів, які свідчать, що в Європі відмічається тенденція до зростання рівня амброзійних алергій за останні десятиліття. За даними **S. Jäger** і співавторів (2010) за 10 років (1997-2007 рр.) рівень амброзійних алергій в Австрії збільшився з 8,5% до 17,5% з урахування того, що територія країни є здебільшого гірською і має обмеження з розповсюдження амброзії, що обумовлено рельєфом. В Хорватії кожен десятий мешканець має прояви амброзійного полінозу. В регіоні французьких Альп (French Rhône-Alpes) в період між 1999 і 2004 роками рівень захворювань на амброзійний поліноз збільшився на 17% (**L. Hedreville and F. Rouviere**, 2005). Навіть на територіях, де проблема амброзії гостро не стоїть відмічають подібну тенденцію. Так, у Варшаві, у період з 1998 по 2003 рік рівень амброзійного полінозу зріс у 5 разів з 0,3% до 1,5% (**Final report**, 2010).

Ігнорування проблеми амброзії призводить до поступального збільшення щільності зростання амброзії полинолистої на окремо взятій місцевості або території країни, що з часом призводить до стрімкого росту рівня амброзійних алергій серед населення. **Yankova R.** і співавтори (2000) повідомляють про збільшення сенсibiliзації до амброзії полинолистої в Болгарії у 6,9 разів за 7 років (1991-1997 рр.). За даними **A. Tosi** і співавторів (2011) рівень амброзійного полінозу серед населення м. Legnano (місто в Італії, область Ломбардії) за 20 років (1989-2008) збільшився з 24% до 70%. Рівень амброзійних алергій у 70% відмічається дослідниками для багатьох територій на Півночі Італії, як наприклад, адміністративна область П'ємонт, що викликає велике занепокоєння та дає можливість прогнозувати рівень негативних наслідків.

Таким чином, кліматичні зміни, в цілому, є сприятливими для розповсюдження амброзії полинолистої в умовах європейського континенту в подальшому, збільшення рівня амброзійного полінозу у населення та подальшого загострення проблеми амброзії в майбутньому.

- Актуалізація методів боротьби з амброзією полинолистою в сільському господарстві.

Основним засобом боротьби з амброзією полинолистою в посівах сільськогосподарських культур залишається хімічний метод. Однак в Угорщині цей метод має значне обмеження у зв'язку з забороною використання ґрунтових гербіцидів, що ускладнює систему захисту посівів. Ця тенденція може розповсюдитись на значні території сільськогосподарського виробництва в Європі в майбутньому, що потребує перегляду концептуальних положень рослинництва в цілому. Необхідно формувати нові підходи в використанні сівозмін з метою пониження конкурентної здатності амброзії, впровадження біологічних методів захисту, формуванню органічного землеробства тощо. Біологічний метод боротьби з *Ambrosia artemisiifolia* на планеті впроваджений поки що тільки в Австралії (**E. Gerber et al.**, 2011). В Україні цей метод потребує ретельної розробки, тому що у випадку негативних прорахунків збитки понесе вирощування соняшника як провідної експортної олійної культури.

Однією з домінуючих стратегій США у боротьбі з *Ambrosia artemisiifolia* є використання генетично модифікованих раундап-стійких (roundup-ready) сортів, таких провідних культур як соя, кукурудза, бавовник, цукровий буряк, ріпаку та ін. (**Kruger G. R. et al.**, 2009). Стійкість цих гібридних форм культурних рослин до гліфосату дозволяє контролювати порогові рівні збитковості амброзії полинолистої в посівах хімічними засобами захисту. Однак, за останній період зафіксовано ряд повідомлень від науковців про підвищення стійкості амброзії полинолистої до ряду гербіцидів в тому числі атразину, гліфосату (**Chandi A. et al.**, 2012), що породжує сумніви як довго ця методика буде успішною (**Kruger G. R. et al.**, 2009). На фоні загострення питань збереження навколишнього середовища, впровадження сучасних методів боротьби з амброзією полинолистою є однією із актуальних складових.

- Проблема амброзії як багатовекторне явище.
 Детальне вивчення проблеми *Ambrosia artemisiifolia* показує, що механізми розповсюдження виду пов'язані з економічною діяльністю людства. Це стосується таких питань, як утилізація гною в якості органічного добрива, виготовлення силосу та кормів для годівлі сільськогосподарських тварин та птиці, роздрібна торгівля кормами, імпорт кормів для декоративних птахів (папуги, канарейки тощо) та екзотичних тварин (морські свинки, хом'яки тощо), транспорт зерна, овочевої та плодово-ягідної продукції, перевезення будівельних сумішей, ґрунту, переміщення сільськогосподарської, будівельної, військової техніки, вантажні перевезення і ін. Розробка механізмів протидії на всіх напрямках слід розглядати як інноваційний підхід у вирішенні проблеми амброзії в цілому.
- Безперервний моніторинг як тенденція.
 Будь-яка стратегія контролю за зростанням та розповсюдженням амброзії полинолистої буде ефективним лише при проведенні безперервного контролю. Зібрана інформація про розвиток зараження є свідченням успіху (або провалу) заходів, що використовуються. Моніторинг може бути організований як формально так і неформально та виконуватись фахівцями або громадськими активістами (волонтерам). У таких країнах, як Бельгія, Хорватія, Чехія, Данія, Франція, Італія, Угорщина, Латвія, Польща, Швейцарія та Україна існує певне юридичне зобов'язання землевласників та членів громадськості для проведення моніторингової діяльності. Таким чином є нагальна необхідність вдосконалення системи моніторингу в цілому по країні.
- Залучення широких верст населення до моніторингу.
 Сучасна мережа соціальних медіа, такі як Facebook, Twitter і ін. та програм для смартфонів виявились корисними та дуже ефективними інструментами для проведення моніторингу амброзії полинолистої. В країнах Європи, наприклад, у Швейцарії, це приносить уже конкретні позитивні зміни в протидії амброзії полинолистої. Соціальні мережі, зростаюче використання смартфонів та їх додатків стали сучасними інструментами, що дозволяють пов'язати вчених з громадськістю, надати можливість громадськості діяти на користь суспільства та брати активну участь у моніторингу та інформуванні про виявлені місця зростання амброзії на місцевості. Організація мобільної системи зворотної дії з ліквідації місць зростання на повідомлення від населення розглядається в Європі як ефективний засіб протидії на локальному рівні.
- Негативний вплив на літній туризм.
 Значне розповсюдження *Ambrosia artemisiifolia* може мати негативні наслідки для літнього туризму та відпочинку в багатьох курортних зонах європейського континенту в майбутньому. Тому впровадження фітосанітарних норм утримання громадських територій, парків, зон відпочинку, об'єктів туристичного призначення, історичних та національних пам'яток, споруд культурної спадщини розглядається як один із механізмів протидії по лінії туризму.

III. Амброзія полинолиста – загроза загальнодержавного рівня

Ambrosia artemisiifolia має досить багато механізмів розповсюдження як природних, так і обумовлених фактором людської діяльності (антропогенний фактор). Науковцями визнається, що антропогенний фактор є домінуючим в процесах розселення *Ambrosia artemisiifolia* на місцевості. Встановлено, що в механізмах розповсюдження амброзії полинолистої задіяні види діяльності, які мають відношення до різних сфер економіки та повсякденного життя людини.

Всіх дійових учасників проблеми амброзії ми класифікуємо на три основні групи: “жертви” – учасники, які відчувають на собі безпосередньо негативні наслідки проблеми амброзії, “контролери” – учасники, які на пряму або опосередковано сприяють контролю і ліквідації та “дотичні гравці” – учасники, які ненавмисно сприяють розповсюдженню амброзії.

До першої групи відносяться: сфери діяльності як, рослинництво, насінництво, овочівництво, садівництво, охорона здоров'я, ветеринарія та прошарок населення, схильне до амброзійного полінозу. Друга група учасників представлена інспекцією з карантину рослин, екологічною службою, науковцями та науковими установами, державними установами, органами місцевого самоврядування, громадськими організаціями та активістами. Третя група досить чисельна і пов'язана з різними видами діяльності, які ненавмисно дотичні до механізмів розповсюдження *Ambrosia artemisiifolia*. В табл. 2 представлені види діяльності, які можуть бути задіяні в механізмах розповсюдження сім'янок амброзії.

Таблиця 2

**Види діяльності, які мають відношення
до розповсюдження насіння амброзії полинолистої**

№ п.п.	Види робіт або напрямки діяльності	Стан контролю та протидії
1.	Імпорт зерна	Постійний контроль, потребує вдосконалення
2.	Тваринництво	Система контролю відсутня
3.	Птахівництво	Система контролю відсутня
4.	Кормовиробництво	Система контролю відсутня
5.	Виробництво силосу	Система контролю відсутня
6.	Роздрібна торгівля кормами для домашніх тварин	Система контролю відсутня
7.	Будівництво (всі види)	Система контролю відсутня або недосконала
8.	Переміщення будівельної техніки та обладнання	Система контролю відсутня
9.	Імпорт кормів для декоративних птахів та екзотичних тварин	Система контролю недосконала
10.	Очистка та зберігання зерна (зерносховища)	Система контролю недосконала

№ за п.	Види робіт або напрямок діяльності	Стан контролю та протидії
11.	Транспортування зерна	Система контролю відсутня або недосконала
12.	Транспортування овочів	Система контролю відсутня
13.	Транспортування плодово-ягідної продукції	Система контролю відсутня
14.	Перевезення ґрунту	Система контролю відсутня
15.	Перевезення піску, відсіву, гравію, щебеню для потреб будівництва	Система контролю відсутня
16.	Перевезення тварин	Система контролю відсутня
17.	Переміщення сільськогосподарської техніки	Система контролю відсутня
18.	Переміщення військової техніки	Система контролю відсутня
19.	Видобуток корисних копалин, кар'єри	Система контролю відсутня
20.	Автомобільні вантажні перевезення	Система контролю відсутня або недостатня
21.	Залізничні вантажні перевезення	Система контролю відсутня або недостатня
22.	Утримання громадських територій	Система контролю відсутня або недосконала
23.	Утримання територій промислових підприємств, автобаз	Система контролю відсутня або недосконала
24.	Утримання територій летовищ, портів, переправ	Система контролю відсутня або недосконала
25.	Утримання військових містечок, полігонів	Система контролю відсутня або недосконала
26.	Обкошування узбіччя автомобільних доріг	Система контролю відсутня або недосконала
27.	Утримання території залізничного сполучення	Система контролю відсутня
28.	Догляд за фітосанітарним станом міст	Система контролю недосконала
29.	Догляд за фітосанітарним станом сіл	Система контролю відсутня або недосконала
30.	Утилізація гною, як органічного добрива	Система контролю відсутня
31.	Облаштування базарів з продажу сільськогосподарської продукції	Система контролю відсутня
32.	Робота пересувних цирків та звіринців	Система контролю відсутня
33.	Догляд за присадибними ділянками, дачами, заміськими будинками	Система контролю відсутня або недосконала
34.	Утримання складських територій та майданчиків зі складування	Система контролю відсутня або недосконала
35.	Утримання територій штучних водоймищ	Система контролю відсутня
36.	Контроль за стихійними сміттєзвалищами	Система контролю відсутня
37.	Утримання територій зареєстрованих сміттєзвалищ	Система контролю відсутня або недосконала

Джерело: сформовано авторами на основі власних досліджень.

На нашу думку, окрім учасників першої групи, позитивна динаміка в реалізації програми боротьби з амброзією полинолистою буде мати успіх на загальнодержавному рівні лише при максимальному залученні до неї членів третьої групи. “Контролери” обмежені людським ресурсом, тому все контролювати неможливо. Учасникам цієї групи, окрім контролюючих функцій, необхідно розгорнути роботу по залученню дотичних учасників (третья група) до усвідомленої активної участі в реалізації програми протидії розповсюдженні та ліквідації амброзії полинолистої в країні.

IV. Наслідки проблеми амброзії полинолистої.

Поширення проблеми амброзії в масштабах всієї планети є мабуть першим наслідком на який слід звернути увагу. Виникнення самої проблеми є результатом, в основному, цілого ряду прорахунків людства в своїй економічній діяльності.

Це і пріоритет комерційної вигоди перед існуючими загрозами, некомпетентність, слабкі позиції науки на певних етапах, низька інформативність суспільства, інфантильність владних структур, слабкі міждержавні зусилля тощо.

Згідно концепції **MacDougall A.** і **Turkington R.** (2005) про шляхи домінування інвазійних (проникаючих) видів в фітоценозах, *Ambrosia artemisiifolia* використовує “модель пасажира”. Ця модель передбачає вторгнення та розповсюдження виду, яке обумовлено антропогенними змінами (діяльністю людини) навколишнього середовища. Тому “агресивність” амброзії полинолистої слід розглядати як використання можливостей, які створює людина своєю діяльністю. *Ambrosia artemisiifolia* за своїми характеристиками тяжіє до територій з порушеним або деградованим природним рослинним покривом. Розповсюдження *Ambrosia artemisiifolia* на місцевості відбувається в двох основних напрямках: рудеральні території та орні землі (сеgetальні території).

Рудеральні території є результатом діяльності людини і включають узбіччях доріг та залізничних колій, транспортні вузли, будівельні майданчики, території промислових підприємств, складські майданчики, території зі зберігання техніки, автопарки, покинуті поселення, береги штучних водойм, кар’єри, терикони, відвали, насипи, території з розведення та утримання сільськогосподарських тварин і птиці, прилеглі території летовищ, портові зони, військові містечка, склади зберігання зброї, полігони, покинуті землі, ділянки вздовж огорож, каналів, трубопроводів, пустирі, звалища, смітники тощо. Перераховані території здебільшого є первинними при проникненні на нові місця зростання, де амброзія полинолиста веде себе як рудеральний бур’ян. Такі території, зазвичай, погано контролюються фітосанітарними службами, що лише посилює масштаби проникнення. На рудеральних територіях *Ambrosia artemisiifolia* веде себе як типовий експлерент (захоплювач вільної території), займаючи становище форматора нового рослинного угруповання з іншими рослинами бур’янового типу, створюючи рудеральні фітоценози. Вона займає домінуюче положення, має високу щільність зростання, відрізняється високим плодоношенням та подальшим розповсюдженням насіння в тому числі і на орні площі сільськогосподарських угідь. В рудеральних фітоценозах, які утворилися на покинутих землях, *Ambrosia artemisiifolia* особливо активно присутня на перших етапах їх існування (3-4 роки) до появи багаторічних трав та формування кущової та деревної рослинності внаслідок сукцесії (природня зміна рослинності).

“Рудеральними” у великих масштабах стають території воєнних конфліктів. З гіркотою можемо констатувати, що військові дії на частині території Донецької та Луганської областей, яке обумовлене прихованою агресією Росії, сприяє значному розповсюдженні *Ambrosia artemisiifolia*, яка і так була значно представлена в регіоні ще за мирних часів. В місцях прямого протистояння та “сірих зонах” залишились покинуті населенні пункти, орні площі, з’явилися мінні поля, фортифікаційні споруди, які створили сприятливі умови для подальшого розповсюдження амброзії. Посилює розселення амброзії також значна локальна міграція населення та переміщення транспорту через КПП на лінії розмежування. Розповсюдження амброзії полинолистої за цих умов можна розцінювати як екологічну катастрофу в сукупності з іншими наслідками. За таких обставин, вирішення проблеми амброзії полинолистої буде значно ускладнено та розтягнеться в часі на тривалий термін навіть за ситуації швидкого повернення цих територій під контроль України.

На основі наших досліджень встановлено, що підвищення щільності зростання амброзії полинолистої на рудеральних територіях призводить до направленої її проникнення на поля з традиційним обробітком ґрунту. І важливу роль в цьому процесі відіграє фітосанітарний стан урбанізованих територій (мегаполісів, міст, районних центрів, селищ, сіл, військових містечок, хуторів) оскільки рудеральні території здебільшого сконцентровані в населених пунктах або біля них. За умов поганого догляду за фітосанітарним станом територій, населені пункти (особливо села) стають резерваціями з накопичення насіння амброзії полинолистої і виступають місцевими центрами подальшого розповсюдження амброзії полинолистої на прилеглі локації в тому числі і посівні площі в першу чергу транспортними засобами та іншими механізмами розповсюдження.

Таким чином, впровадження європейських стандартів утримування урбанізованих територій (збільшення % площ газонів, створення доглянутих ландшафтів, введення в штат садівників чи майстрів з озеленення для об’єктів господарювання з середніми та великими територіями, якісна робота зеленбудів, окультурення територій (як, наприклад, пустирів тощо), направлена роботи з протидії амброзії установами ЖКГ, створення закладів мобільного реагування, відповідальність землевласників за фітосанітарний стан територій на законодавчому рівні, утилізація відходів, ліквідація стихійних сміттєзвалищ тощо) автоматично понижуємо щільність зростання амброзії і вірогідність її розповсюдження в якості сільськогосподарського (сегетального) бур’яну.

На орних площах агроценозів амброзія полинолиста з’являється з певним запізненням, де спочатку освоює периметри полів з наступним проникненням. В умовах поля вона веде себе як типовий патієт (приспосуванець), підлаштовуючись до агротехніки вирощування сільськогосподарських культур, конкуруючи за ресурси живлення, створює ґрунтовий банк насіння (накопичення насіння в орному горизонті, яке може зберігатись схожість до 40 років за сприятливих умов), що дозволяє закріпитися на площі в якості сегетального бур’яну.

Україна є державою з потужним сільськогосподарським сектором, тому захист орних земель від заселення амброзією є гострою пріоритетною задачею. У цьому відношенні слід особливу увагу приділяти фітосанітарному стану сіл, адже рівень чутливості сільського населення до амброзії нижчий, а рівень контакту між селом і полем високий та інтенсивний. При цьому сільське населення має дуже низький рівень обізнаності або взагалі не володіє інформацією про проблему амброзії в більшості регіонів України.

За даними, які мітяться в підсумковому звіті проблеми амброзії в Європі загальна площа орних сільськогосподарських земель засмічених амброзією полинолистою в Україні на 2010 рік складала 27 % від загальної площі (**Final report**, 2010). Збільшення уражених площ приведе до:

- здороження витрат на вирощування основних сільськогосподарських культур;
- зниження валового збору по провідним культурам, багато з яких є важливим експортом для держави;
- підвищення собівартості сільськогосподарської продукції та підвищення цін на роздрібну торгівлю продуктів харчування.

Масштаби негативних наслідків для України можна оцінити на прикладі наших країн сусідів, де в Угорщині 61% орних земель засмічені амброзією, а в Молдові цей показник становить 71% (**Final report**, 2010).

Таким чином, ігнорування проблеми амброзії може призвести до створення серйозних загроз здоров'ю населення, ускладнення ведення сільського господарства, що може обернутися значними фінансовими втратами в сотні мільйонів доларів в реальному майбутньому.

Як видно з викладеного матеріалу явище *Ambrosia artemisiifolia* є динамічним, яке потребує для свого вирішення зусиль всього суспільства. Необхідно розгорнути широку інформаційну роботу, довести до соціуму загрози та наслідки проблеми амброзії, в разі підвищити обізнаність та соціальну свідомість населення в питаннях протидії. В цьому відношенні мають бути задіяні засоби масової інформації, навчальні програми в школах, використаний потенціал студентства, акцентування на проблемі при підготовці фахівців з різних галузей народного господарства, дотичних до впровадженню заходів протидії.

Необхідно створити локальні центри протидії де б акумулювалися та опрацьовувалися звернення від населення. Це дозволило б оперативно збирати інформацію про місця зростання та розгортати заходи швидкого реагування тощо. В країні склалась ситуація, що громадянин не знає куди звертатись по проблемі амброзії, не відпрацьований механізм реагування на такі звернення.

Проблема амброзії є внутрідержавною, ніхто ззовні не прийде і не прибере в нашому домі. Сьогодні некомпетентність, бездіяльність та байдужість є одними із основних чинників безперешкодного, стихійного, повзучого розповсюдження амброзії полинолистої в країні.

Наукова група, яка працювала над підсумковою доповіддю з проблеми амброзії не бачила доцільності у створенні єдиного центру протидії амброзії в

Європі, але рекомендувала до розгортання загальноєвропейських та національних програм з втіленням усіх зразків передового досвіду боротьби, контролю та посилення міждержавної координації з протидії загрозам амброзії на європейському континенті.

У 2009 році Укрголовдержжарантинном була розроблена загальнодержавна програма з локалізації та ліквідації амброзії в Україні, яка на жаль на той час не була погоджена Мінфіном і Мінекономіки.

В підсумковому звіті з проблеми амброзії в Європі (**Final report**, 2010) вказувалось, що в Україні здійснюється національна програма по виявленню та ліквідації амброзії до 2017 року, однак в вільному доступі відсутня будь-яка інформація про неї. Враховуючи ті суспільні потрясіння, які пережила країна в цілому в цей період, програма мабуть не була реалізована. Тому існує необхідність заново розгортати таку програму в країні. Сьогодні в державі реалізуються локальні програми, які ініційовані здебільшого органами місцевого самоврядування з протидії амброзії, які в цілому не впливають на загальну ситуацію в Україні, яка тільки посилюється. Слід зазначити, що амброзія полинолиста присутня у всіх областях країни та Криму.

В Україні підвищується активність громадськості у боротьбі проти амброзії. У 2014 році в Запоріжжі був створений соціальний проект “Запоріжжя без амброзії”. У 2016 році активісти міста Одеси виступили з громадською ініціативою “Наше місто – без амброзії”. Всеукраїнська екологічна ліга проводить всеукраїнську акцію “Амброзія – небезпечна рослина”. Микола Ралік створив всеукраїнську громадську ініціативу “Україна без амброзії” і робочу групу, в яку входять активісти Запоріжжя, Одеси, Києва, Дніпра, Харкова, Херсона, Миколаєва та інших міст. На сайті Президента України (2018) Олексій Чумак зареєстрував петицію “Створити державну програму повної ліквідації амброзії в Україні”. Таким чином, загрози *Ambrosia artemisiifolia* сприймаються суспільством на рівні виникнення та реалізації різних ініціатив у вирішенні цієї проблеми як на місцях, так і в країні в цілому.

У Вінницькому національному аграрному університеті нашою науковою групою розроблено методику моніторингу територій населених пунктів, реалізується ряд програм з проблеми амброзії: “Моніторинг розповсюдження *Ambrosia artemisiifolia* в м. Вінниця (2014-2017 рр.)”, “Впровадження системи контролю за станом розповсюдження та розробка методів боротьби з *Ambrosia artemisiifolia* (2017-2020 рр.)”.

За рівнем засміченості населених пунктів ми класифікуємо 4 категорії вулиць:

I категорія – вулиці вільні від амброзії;

II категорія – вулиці первинного проникнення амброзії;

III категорія – вулиці втягнуті в процес розповсюдження амброзії;

IV категорія – вулиці з існуючими локальними популяціями (групами) зростання амброзії.

Ці показники дозволять оцінити ступінь загальної засміченості населеного пункту, порівняти його з показниками засміченості інших населених пунктів, відслідкувати зв'язок між рівнем засміченості населеного пункту та рівнем амброзійних алергій у населення, відслідковувати динаміку екологічної ситуації з амброзією в часі за роками. Тому обстеження (моніторинг) населених пунктів необхідно проводити та отримувати загальний показник засміченості на амброзію. Моніторинг проводиться шляхом випадкової вибірки вулиць всіх житлових та промислових масивів, якщо мова йде про місто. При виконанні моніторингу доцільно використовувати потенціал шкіл (учні випускних класів), студентства середніх та вищих закладів освіти, волонтерів, інформацію від населення через сучасні засоби зв'язку. Моніторинг бажано проводити до початку цвітіння та в терміни, коли амброзія відросте на 20-30 см, що відповідає II-III декадам червня, початку липня. Виконавці моніторингу повинні вміти візуально визначати карантинну рослину, бути ознайомлені в деталях з проблемою амброзії та пройти інструктаж з техніки безпеки. Дані моніторингу змодельюють реальну картину стану проблеми амброзії для населеного пункту та дозволять більш предметно проводити заходи з протидії.

Щорічно, починаючи з 2014 року, студенти першого курсу агрономічного факультету Вінницького національного аграрного університету приймають участь у проведенні моніторингу з розповсюдження *Ambrosia artemisiifolia* в м. Вінниця. Цей вид роботи включений в програму літньої навчальної практики з дисципліни “Ботаніка”, що дозволяє використати наявний студентський потенціал та сформувати активну соціальну позицію у ставленні до явища *Ambrosia artemisiifolia* у майбутніх спеціалістів. За результатами досліджень встановлено, що 30% від щорічної кількості перевірених (біля ста) вулиць міста вільні від *Ambrosia artemisiifolia* (I категорія). Відсоток вулиць з первинним проникненням (II категорія) становить на рівні 16-17%, а кількість вулиць з існуванням стійких локальних популяцій *Ambrosia artemisiifolia* (IV категорія) в межах 17-18% за роками досліджень (2014-2018 рр.). Також відмічається поступове збільшення кількості вулиць втягнутих в процес розповсюдження карантинного бур'яну – 23-25% (III категорія, збільшення на 3,5% за роки обстеження). У 2014 році амброзія фіксувалася лише на лівобережній частині міста, а у 2017-2018 роках локальні популяції виявлені і в правобережній частині. Отже, констатуємо, що відбувається повзучий, неконтрольований процес розповсюдження *Ambrosia artemisiifolia* у м. Вінниці, незважаючи на покращення догляду за станом територій. Подібна картина спостерігається в містах і селах по всій країні, що може свідчити про неготовність органів місцевого самоврядування до вирішення проблеми амброзії самотужки. Це проявляється у нерозумінні важливості проблеми амброзії в цілому, низькій ефективності співпраці з науковцями та науковими установами, навчальними закладами, низькій інформованості населення про проблему амброзії, декларативному підході без практичного впровадження конкретних кроків протидії,

не володінням необхідною інформацією, некомпетентністю, поверховим вирішенням завдань та навіть, інколи, прямим ігноруванням, що особливо проявляється в регіонах, де поки що гостро не стоїть питання амброзії.

На нашу думку, каталізаторами в розгортанні загальнодержавної програми протидії амброзії полинолистої в Україні мають стати перш за все Міністерство аграрної політики та продовольства України, Міністерство охорони здоров'я, Міністерство екології та природних ресурсів, Держгеокадастр України, Державна служба з карантину рослин України з залученням інших державних органів, які дотичні до практичного її втілення на державному рівні. На наше переконання це не повинна бути короткострокова акція у 3-5 років, а програма в часі з досягненням стійких позитивних змін в протистоянні загрозам амброзії в країні в тому числі і на рівні свідомості суспільства.

Проблема амброзії полинолистої несе в собі ще і моральне зобов'язання. Це якраз той випадок у запитанні, а “яку землю ми залишимо нашим дітям у спадок?”. Зволікання з втілення конкретних практичних кроків з протидії в масштабах країни уже сьогодні визначить, чи буде вільно дихатись нашим нащадкам на цій землі в найближчому майбутньому.

На основі проведених досліджень доведена необхідність у створенні та розгортанні державної програми з протидії *Ambrosia artemisiifolia* та залученню до неї всіх дієвих учасників на період, необхідний для отримання стійкої позитивної динаміки у вирішенні проблеми карантинного бур'яну амброзії полинолистої в Україні. Розроблена концепція відображає проблематику *Ambrosia artemisiifolia* в комплексі, де представлені існуючі загрози, виділені тенденції на наслідки, які обґрунтовані даними досліджень та існуючою науковою інформацією з тематики. Як показує досвід, на прикладі ряду європейських країн, розгортання загальнодержавної програми з протидії розповсюдження *Ambrosia artemisiifolia* та залучення широких верст населення в різних сферах діяльності та громадськості є запорукою прогнозованого успіху у вирішенні проблеми амброзії в Україні.

Список використаної літератури

1. Івченко В.М. Біологічні особливості амброзії полинолистої (*Ambrosia artemisiifolia* L.) та оптимізація її контролювання в посівів гороху в Лівобережному Лісостепу України. Автореферат на здобуття наукового ступеню кандидата сільськогосподарських наук. Сумський національний аграрний університет, 2018 р., 21с. 2. Контроль амброзії полинолистої в посевах подсолнечника (2018). 3. Солоненко В.І. Розповсюдження амброзії полинолистої (*Ambrosia artemisiifolia* L.) Збірник наукових праць ВНАУ. Вінниця.2010.випуск 40.частина 1.- С. 132-139. 4. Bauchau V., Durham, S. R. Prevalence and rate of diagnosis of allergic rhinitis in Europe. *The European Respiratory Journal*, 24(5), 2004, 758-64. 5. Breton M.-C., Garneau M., Fortier I., Guay F., Louis J. Relationship between climate, pollen concentrations of *Ambrosia* and medical consultations for allergic rhinitis in Montreal, 1994-2002. *Science of the Total Environment*, 370(1), 2006, 39-50. 6. Déchamp C., Méon, H. Ragweed, a new European biological air and soil pollutant: a call to the European Community for help to prevention of ragweed allergenic disease, a necessity of improving the quality of life of a wide range of people. In D. V. Alford & G. F. Backhaus (Eds.), *Plant protection and plant health in Europe: introduction and spread of invasive species*, 2005, pp. 101-106. 7. Chandi A., Jordan D. L., York A. C., Lassiter, B. R. Confirmation and management of common ragweed (*Ambrosia artemisiifolia*) resistant to diclosulam. *Weed Technology*, 26, 2012, 29-36. 8. Gerber E., Schaffner U., Gassmann A., Hinz H. L., Seier M., Müller-Schärer, H. Prospects for biological control of *Ambrosia artemisiifolia* in Europe: learning from the past. *Weed Research*, 51(6), 2011, 559-573. 9. Griffiyh I.J., Pollock J., Klapper D.G. Sequence polymorphism of Amb a I and Amb a II, the major allergens in *Ambrosia artemisiifolia* (short ragweed). In *Arch Allergy Appl Immunol*, 1991. - № 96. – P.296-304.

Амброзія полинолиста та заходи боротьби із поширенням

Богдан Строгуш, заступник начальника
Управління, начальник відділу карантину
рослин ГУ Держпродспоживслужби у
Львівській області

Серед завдань покладених на Управління фітосанітарної безпеки Головного управління Держпродспоживслужби у Львівській області, відповідно до Закону України “Про карантин рослин” є здійснення державного нагляду (контролю) за дотриманням карантинного режиму і проведенням заходів по локалізації, та ліквідації вогнищ регульованого шкідливого організму амброзії полинолистої – *Ambrosia artemisiifolia* L. Амброзія полинолиста у Львівській області поширена в **17** районах, **62** населених пунктах, **41** господарстві на площі **197,0892** га в основному на узбіччях автомобільних та залізничних доріг. Мігруючи з узбіччів автомобільних доріг на краї полів, карантинні бур’яни витісняють місцеві види й культурні рослини та загрожують подальшим вторгненням на поля. На полях, що засмічуються амброзією, погіршується якість польових робіт, особливо під час оранки і збирання урожаю. Внаслідок високої забур’яненості карантинним бур’яном та надмірного висушування ґрунту, урожай сільськогосподарських культур знищується повністю, урожай з таких полів навіть не збирають. За середньої забур’яненості урожай соняшнику знижується на 40 %, кукурудзи – 35 %. Амброзія полинолиста *Ambrosia artemisiifolia* L пізня яра однорічна однодомна трав’яниста рослина. За сприятливих умов амброзія досягає 2-ох метрів висоти, щільність сходів може досягти до 5-7 тис.шт, а фітомаса – до 10 тон на гектар.

Амброзія полинолиста наносить великої шкоди не лише сільському господарству, але і здоров’ю людини. Квітковий пилок амброзії шкідливий для людини. В період цвітіння, з середини липня до настання осінніх заморозків, серед населення спостерігається алергійне захворювання амброзійний поліноз. Пилок амброзії, потрапляючи у ніс, бронхи викликає сльозотечу, порушує зір, підвищує температуру тіла, проходить різке запалення слизових оболонок верхніх дихальних шляхів, що призводить до приступів бронхіальної астми. Хвороба протікає у вигляді різко вираженого алергійного риніту, кон’юнктивіту, бронхіальної астми, мігрені, кропивниці та супроводжується значним знесиленням організму. Лікування алергії, спричиненої пилом амброзії, тривале й важке.

Заходи боротьби:**Внутрішньогосподарські заходи.**

1. Призначення у підприємствах, установах, організаціях усіх форм власності, діяльність яких пов'язана із вирощуванням, заготівлею, вивезенням, ввезенням, транспортуванням, зберіганням, переробкою, реалізацією та використанням об'єктів регулювання відповідальних за своєчасне проведення заходів з локалізації та ліквідації регульованих шкідливих організмів із закріпленням за ними відповідної території та занесенням цих обов'язків до посадових інструкцій.

2. Проведення навчання відповідальних і безпосередніх виконавців робіт з локалізації та ліквідації амброзії полинолистої на території поширення, із залученням спеціалістів Управління фітосанітарної безпеки, та фахівців науково-дослідних установ.

3. Складання за результатами моніторингу відомостей або карт забур'янення кожного окремого поля, сівозміни або земельної ділянки для розробки на їх основі фітосанітарних заходів з локалізації та ліквідації регульованих шкідливих організмів.

Фітосанітарні заходи з локалізації та ліквідації регульованих шкідливих організмів в посівах сільськогосподарських культур.**Система запобіжних заходів.**

1. Створення оптимальних умов для росту і розвитку культурних рослин.

2. Суворе дотримання фітосанітарних заходів, що застосовуються у карантинній зоні. На засмічених амброзією полях доцільно висівати насамперед культури суцільного посіву, що формують густу листостеблову масу (озимі: пшениця, жито, ячмінь), збільшуючи норму висіву на 10-15%. Небажано розміщувати на сильно засмічених амброзією полях кукурудзу, буряки, соняшник, овочеві культури, що дуже пригнічуються цим бур'яном.

3. Категорична заборона:

- висіву засміченого карантинними бур'янами насіння сільськогосподарських культур;

- використання ділянок у карантинних зонах для отримання садивного матеріалу культурних та природних рослин;

- проводити міжгосподарський обмін засміченого садивного матеріалу;

- використовувати для посіву насіння з полів тих підприємств, де виявлені вогнища карантинних бур'янів, а також із засмічених партій без проведення додаткового очищення;

- зберігати зерно, засмічене насінням карантинних бур'янів, спільно з незасміченими партіями;

- вивозити засмічену продукцію (сіно, солом, полу, зерно і зерновідходи) за межі вогнища карантинного організму без карантинного сертифіката;

- використовувати на корм тваринам зерновідходи, які містять насіння карантинних бур'янів, без запарювання або розмелювання до часток розміром не більше 1 мм;

-використовувати мішкотару, транспортні засоби, інвентар, склади з-під засміченого зерна без механічної обробки;

-залишати на узбіччях доріг, на оброблюваних землях, навколо посівів, багаторічних насаджень та інших місць вогнища карантинних бур'янів;

-пропускати воду каналами, засміченими карантинними бур'янами, без використання необхідних спеціальних відстійників для відловлювання насіння бур'янів;

-використовувати ґрунт з-під карантинних ділянок для набивання парників;

-вивозити на поля неперепрілі органічні добрива, одержані при використанні кормів та підстилки, засмічених карантинними бур'янами. Зберігання підстилкового гною має супроводжуватися його обробкою гербіцидними засобами;

4. Очищення насіння сільськогосподарських культур, засміченого амброзією полинолистою відразу після його збирання. Насіння амброзії за його підвищеною парусністю та незначною масою (вага 1000 сім'янок 1,5-2,0 г), і розмірами (довжина 1,5-2,25 мм, ширина 5-1,5 мм) відокремлюють від більшості культур достатньо легко потоком повітря на вітрорешітних зерноочисних машинах: за товщиною - на решетах в видовженими отворами, за шириною-на решетах з округлими або квадратними отворами і довжиною - на трієрах, а за питомою масою - з допомогою сортувальних машин. Істотно знижує надходження на поля насіння бур'янів однофазний (прямий) спосіб збирання зернових культур. Комбайни при цьому слід герметизувати уловлювачами насіння бур'янів.

Агротехнічні заходи.

1. Дотримання чергування культур у сівозмінах:

-повернення культур на попереднє у сівозміні місце не раніше ніж передбачено ротацією, особливо тих, які найбільш схильні до забур'яненості амброзією полинолистою-кукурудзи, та соняшнику;

-проведення сівби ранніх ярих зернових якомога раніше для отримання дружніх сходів, які будуть значно випереджати у розвитку амброзію і краще її пригнічувати;

-проведення сівби кукурудзи в кінці оптимальних строків для більш ефективного використання передпосівного періоду шляхом знищення карантинного бур'яну прийомами обробітку ґрунту;

Попередники, які дозволяють ефективно зменшувати рівень присутності або біологічно пригнічувати амброзію:

-чистий пар;

зайнятий пар-вико-вівсяна сумішка після внесення органічних добрив-повністю пригнічує амброзію полинолисту, не дозволяючи розцвітати та утворювати до збирання життєздатне насіння;

озима пшениця, розміщена по чистому пару або зайнятому, з внесенням оптимальних норм добрив.

На засмічених амброзією полинолистою полях не можна розміщувати культури, що досягають одночасно з нею (насінники цукрових буряків, конопель, люцерни, суданської трави), оскільки насіння цих культур важко відокремлюється від насіння амброзії.

2. Основний і передпосівний обробіток ґрунту.

Система основного обробітку ґрунту для знищення карантинного бур'яну в посівах сільськогосподарських культур включає:

Оранку, диференційовану по глибині в залежності від культур. Безвідвальне розпушення і особливо, поверхневий обробіток викликають зростання рівня забур'яненості. Після стерньових попередників необхідним є проведення лушення в післязбиральний період. Лушення необхідно проводити на глибину не менше 8-10 см у двох напрямках. Подальший обробіток ґрунту повинен вестись по типу поліпшеного зябу. Повторний обробіток проводять після масової появи нових рослин бур'янів. Повторне розпушення ґрунту може бути замінено внесенням гербіцидів. Система підготовки ґрунту під посів озимих культур має бути спрямована в першу чергу на збереження вологи в достатній кількості для отримання дружніх сходів озимини.

3. Система післяпосівного обробітку ґрунту включає:

-в посівах озимої пшениці і ярих культур проведення їх весняного боронування впоперек у фазі повного кушення;

-в посівах цукрових буряків, знищення бур'янів проводять боронуванням посіву легкими боронами, букетуванням та виконанням міжрядних розпушень та застосування проти бур'янів високоефективних гербіцидів;

-коткування ґрунту після сівби сої кільчато-шпоровими котками та проведення до сходового і після сходового боронування легкими і середніми боронами упоперек рядків;

-в посівах кукурудзи перше до сходове боронування проводять проводять через 3-5 днів після сівби;

В подальшому карантинні бур'яни в посівах сільськогосподарських культур контролюють шляхом проведення міжрядних культиваций.

4. Система застосування гербіцидів, яка передбачає внесення ґрунтових гербіцидів у ґрунт під передпосівний обробіток, а також обробку рослин в період вегетації гербіцидами післясходової дії.

Результат від застосування гербіцидів отримується за умов правильного визначення і врахування наступних факторів:

-відповідність фітотоксичному спектру дії препарату реальному, або прогнозованому видовому складу наявних бур'янів;

-дотримання технології внесення препарату;

-врахування ґрунтово-кліматичних умов та визначених фаз розвитку культури бурянів.

Амброзія полинолиста найбільш чутлива до дії гербіцидів у фазі 2-4 листків. При обприскуванні у фазу бутонізації амброзії дози гербіцидів встановлюють по верхній межі рекомендованого.

Фітосанітарні заходи з локалізації та ліквідації регульованих шкідливих організмів на необроблюваних землях, та землях несільськогосподарського призначення.

На необроблюваних землях сільськогосподарського призначення проводять комплекс хімічних, механічних, агротехнічних та фітоценотичних заходів, або будь-яку їх комбінацію.

Землі в населених пунктах біля житлової забудови, громадських споруд, стадіонів, спортивних та дитячих майданчиків і парків, біля господарських і промислових будівель звільняються від карантинних бур'янів виключно комплексним застосуванням заходів механічного знищення, механічного обробітку ґрунту та методом фітоценотичного контролю.

Фітоценотичний контроль можливий у кількох варіантах:

- створення штучних фітоценозів із багаторічних трав або суцільного травостою із однорічників, здатних пригнічувати вогнища карантинних бур'янів;
- скошування амброзії полинолистої перед цвітінням;

Амброзія полинолиста поки що не поширена повсюдно у Львівській області, а в основному на узбіччях автомобільних доріг, залізничних доріг та залізничних станціях. Звідси карантинні бур'яни мігрують на закрайки полів, витісняючи місцеві види й культурні рослини та загрожуючи подальшим вторгненням на поля. Фітоценотичний контроль дає змогу практично обмежити поширення, пригнічуючи карантинні бур'яни в перший же рік вегетації. Він дешевий, оперативний, а тому дуже цінний в захисті полів від злісних карантинних бур'янів.

На землях, де обмежені або відсутні можливості застосування вищезазначених заходів по вегетуючих карантинних бур'янах проводять обприскування штанговими або ранцевими обприскувачами гербіцидами відповідно до Переліку пестицидів і агрохімікатів дозволених до використання в Україні.

Фітосанітарні заходи з локалізації та ліквідації регульованих шкідливих організмів при огляді партій об'єктів регулювання, та проведенні обстежень.

1. Ввезення об'єктів регулювання з карантинних зон інших областей України проводиться лише при наявності карантинних сертифікатів.

2. Дотримання вимог, передбачених у карантинному сертифікаті.

3. Фітосанітарний контроль за ввезенням насінєвого матеріалу з-за кордону, та з карантинних зон інших областей України (огляд, фітосанітарна експертиза.)

4. У випадку виявлення регульованих шкідливих організмів вжиття карантинних заходів, зокрема: повернення, очистка, знищення.

5. Обстеження в період вегетації. У разі виявлення карантинних бур'янів – запровадження карантинного режиму, з метою проведення заходів з локалізації та ліквідації карантинних бур'янів.

ПАМ'ЯТКА

щодо контролю застосування пестицидів та отрутохімікатів в аграрному секторі

Застосування пестицидів та агрохімікатів

1. Можна застосовувати пестициди і агрохімікати, які пройшли державну реєстрацію і включені в перелік препаратів, дозволених до використання в Україні.

2. Всі проведенні хімічні обробки фіксувати в журналі обліку застосування пестицидів на посівах, садах, теплицях і інших об'єктах господарства.

3. Допускати до роботи з пестицидами і агрохімікатами осіб, які пройшли спеціальне навчання та мають допуск (посвідчення) до роботи із пестицидами і агрохімікатами, пройшли медичний огляд на допуск до здійснення робіт з пестицидами і агрохімікатами.

4. При виконанні робіт допущені до роботи особи повинні мати при собі медичну книжку, допуск (посвідчення) і наряд на виконання певних робіт.

Вимоги при проведенні робіт

- при наземному застосуванні:

Роботи проводити в ранкові (до 10) і вечірні (18-22) години при мінімальних висхідних повітряних потоках. Як виняток, допускається проведення обробок у денні години у похмурі і прохолодні дні з температурою навколишнього повітря нижче +10 градусів.

Обприскування наземним методом проводити при швидкості вітру до 3 м/сек. (дрібно крапельне) і до 4 м/сек. (крупно крапельне).

Зони санітарного розриву:

- більше 500 м при вентиляторному обприскуванні;
- більше 300 м при штанговому обприскуванні і гербігації дощуванням.

від населених пунктів, тваринницьких комплексів, місць проведення ручних робіт по догляду за сільгоспкультурами, водойм і місць відпочинку.

При застосуванні аерозольних генераторів санітарно-захисні зони повинні відповідати вимогам, зазначеним в інструкції для даного виду апаратури.

• при авіаційному застосуванні:

Роботи проводити в ранкові та вечірні години дня, при швидкості руху повітря – до 3 м/сек. (дрібно-крапельне обприскування) і до 4 м/сек. (крупно-крапельне обприскування) при температурі повітря не вище +22 градуси, робоча висота над об'єктом обробки повинна бути не менше 3 метри.

Зони санітарного розриву:

- більше 5 км від місця постійного перебування медоносних пасік;
- більше 2 км від рибогосподарських водоймищ, відкритих джерел водопостачання, місць випасу свійських тварин, об'єктів природно-заповідного фонду;

- більше 1 км від населених пунктів, тваринницьких ферм і птахоферм, посівів сільськогосподарських культур, що використовуються у їжу без термічної обробки (цибуля на перо, селера, кріп, огірки, помідори, полуниця, малина), а також садів, виноградників.

Інформування населення про проведення робіт

1. Через засоби масової інформації (радіо, місцева газета, телебачення та інші ЗМІ про кожне застосування засобів захисту рослин, не менше ніж:

- за дві доби - при наземному застосуванні;
- за три доби - при авіаційному застосуванні;
- три доби при застосуванні на медоносних рослинах.

2. При інформуванні сповіщати дату обробки, назву препарату, ступінь і строк дії токсичності препарату.

3. При застосуванні на медоносних рослинах попереджати пасічників, пасіки яких знаходяться на відстані до 10 кілометрів від оброблюваних площ.

4. Сповістити про необхідність вивозу пасік до іншого місця медозбору, на відстань більше 5 км від місця проведення авіаційних обробок на період до 5 діб.

Забороняється:

1. Застосовувати засоби захисту рослин, стимулятори росту, мінеральні добрива, інші препарати, що можуть призвести до фізичного знищення бджіл під час медозбору.

2. Обробку квітучих медоносів і пилконосів під час масового льоту бджіл, безпосереднього контакту покрову бджіл з робочим розчином інсектицидів.

Нормативно-правові акти, що регулюють порядок застосування пестицидів та отрутохімікатів

- Закон України «Про пестициди і агрохімікати»;
- Закон України «Про засоби захисту рослин»;
- Закон України «Про бджільництво»;
- Державні санітарні правила ДСП 8.8.1.2.001-98 «Транспортування, зберігання та застосування пестицидів у народному господарстві»;
- Державні санітарні правила ДСП 382-96 «Авіаційне застосування пестицидів і агрохімікатів у народному господарстві України».

Джерело: Головне управління Держспродспоживслужби у Львівській області

FRESH BUSINESS EXPO
3-5.12.2019
МВЦ, КИЇВ | МВЦ, КИЕВ | ІЕС, КУЇВ
УКРАЇНА | UKRAINA | UKRAINE

GREENHOUSE TECHNOLOGIES

Фітосанітарний стан посівів пшениці озимої у Львівській області

***Катерина Яцук**, кандидат біологічних наук, провідний науковий співробітник лабораторії захисту рослин, Інститут сільського господарства Карпатського регіону НААН*

При маршрутних обстеженнях посівів пшениці озимої в господарствах різних форм власності Львівської області виявили такі хвороби: фузаріоз колосу, септоріоз колосу, поодинокі – оливкова пліснява.

Фузаріоз колосу – хвороба стає помітною в період наливання зерна або молочної стиглості, коли окремі колоски, частини колоса або цілі недозрілі колоски біліють, в той час як здорові залишаються зеленими. Поширеність хвороби в 2019 році залежно від сортів 3-10 %. Слід відмітити, що іноземні сорти більш уражені хворобою. У місцях змикання лусочок утворюється наліт найчастіше рожевого або помаранчевого кольору. Токсини гриба згубні для людини («п'яний хліб») і тварин. Такі посіви треба збирати в першу чергу, ізолювати від іншого зерна. Для запобігання перезараження зерна не допускати його вологість вище 14 %.

Септоріоз колосу – на колоскових лусочках темно-бурі або темно-фіолетові плями, які пізніше світліють, містять чисельні пікніди у вигляді чорних крапок. З колоскових лусочок хвороба переходить на зерно. В нашій зоні хвороба проявляється щорічно, поширеність хвороби залежно від сорту 30-40 %, розвиток хвороби – до 10%.

Оливкова пліснява – збудник захворювання є неспеціалізованим напівсапрофітним видом, який колонізує ослаблені рослини пшениці в період дозрівання. Хвороба проявляється у вигляді оливково-чорного оксамитового нальоту конідієносців та канідій на колосках. Волога погода сприяє швидкому поширенню хвороби, яка виявлена майже на всіх площах пшениці озимої.

Захисні заходи:

- Дотримання сівозміни.
- Використання стійких сортів.
- Протруювання насінневого матеріалу (вітавакс 200 ФФ, в.с.к. -3,0 л/т, ранкона І-Мікс, м.е. - 1,0 л/т, сценік, т.к.с. – 1,6 л/т, ламардор Про, т.к.с.-0,6 л/т, вінцит Форте, к.с.- 1,0 л/т, максим Форте, т.к.с.-1,5-2,0 л/т та інші).
- Дотримання оптимальних термінів висіву.
- Обробка вегетуючих рослин пшениці озимої у відповідні фази розвитку рекомендованими фунгіцидами.
- Своєчасне збирання зернових культур.
- Підготовка складів до зберігання зерна (фумігація рекомендованими препаратами).
- Луцання стерні і зяблева оранка після збирання врожаю.

ПАМ'ЯТКА ПРО ЗАБОРОНУ СПАЛЮВАННЯ СУХОЇ ТРАВИ

Департамент агропромислового розвитку Львівської ОДА

ПІДПАЛИ ПОВНІСТЮ ЗНИЩУЮТЬ МІКРОФЛОРУ ҐРУНТУ, ЯКА ФОРМУЄ НАЙБІЛЬШ РОДУЧИЙ ШАР 2-5 СМ.

Під час пожеж гине багато комах, їх личинки, сонечка, туруни, дощові черв'яки та інші дрібні тварини, які беруть участь у процесі утворення ґрунту.

Зменшення ґрунтових мікроорганізмів та азотобактерій і актиноміцетів зменшується у 300-700 разів, а мікроскопічних грибів – у 200-300 разів.

Смертельною для всіх організмів, що формують ґрунт, є температура 40 °С, а при спалюванні соломи, стерні, листя температура сягає 340-360 °С.

Вогонь знищує насіння і коріння трав'янистих рослин, пошкоджує нижні частини дерев та кущів.

За температури вище 100 °С спалюється гумус, втрапи якого становлять 800 кг/га. На відновлення 1 см гумусу природі треба 100 років.

Спалення сухого листя призводить до збільшення в 2-4 рази водної та вітрової ерозії ґрунту.

Дощові черв'яки в природі швидко переробляють суху траву, перетворюючи її в найцінніше добриво, вносячи його в глибину ґрунту до коріння рослин і одночасно роблять ґрунт пухким, живим.

Органіка-джерело родючості ґрунтів

Департамент агропромислового розвитку Львівської ОДА

За рахунок використання соломи та рослинних решток на кожний гектар в ґрунт повертається:

- * 15-20 кг азоту;
- * 8-10 кг фосфору;
- * 30-40 кг калію.

15-20 кг Азоту

8-10 кг Фосфору

30-40 кг Калію

Використовуючи 17-20 млн т соломи, як органічного добрива, можна щороку заощаджувати понад 100 тис т азоту, 70 тис т фосфору і 250 тис т калію.

Використання сухих рослинних рештків на підстилку, компостування, заробка їх в ґрунт з внесенням азотних добрив:

- покриває дефіцит органічної речовини в ґрунті на 20-25%.
- підвищує стійкість ґрунтових агрегатів, поліпшує родючість ґрунтів, а отже урожайність сільськогосподарських культур.

сухе листя

15 % вода

85 % органіка

Оптові ціни на продукцію (станом на 19.07.2019 р.) (1 кг/ грн.)

ПРОДУКТ	мінімальна	середня	Максимальна
ПРОДУКЦІЯ РОСЛИННИЦТВА ВІТЧИЗНЯНОГО ВИРОБНИЦТВА			
Капуста білоголова рання	12,00	14,50	17,00
Картопля рання	12,00	14,50	17,00
Капуста пекінська	15,00	15,00	15,00
Баклажан синій	35,00	35,00	35,00
Картопля рання	12,00	16,00	0,00
Морква рання	17,00	17,50	18,00
Буряк столовий ранній	7,00	7,50	8,00
Перець Білозерка	37,00	37,00	37,00
Кукурудза цукрова	10,00	10,50	11,00
Салат Айсберг	25,00	25,00	25,00
Кабачок	8,00	9,00	10,00
Огірок тепличний	10,00	10,00	10,00
Цибуля ріпчаста салатна біла	16,00	16,00	16,00
Огірок тепличний	9,00	9,50	10,00
Капуста цвітна	14,00	15,00	16,00
Гриб печериця	23,00	31,50	40,00
Помідор Чері	45,00	47,50	50,00
Салат	40,00	45,00	50,00
Часник ранній	25,00	27,50	30,00
Вишня	25,00	27,50	30,00
Лохина	320,00	340,00	360,00
Слива	16,00	18,00	20,00
Чорниця	50,00	57,50	65,00
ПРОДУКЦІЯ ТВАРИННИЦТВА ВІТЧИЗНЯНОГО ВИРОБНИЦТВА			
Індиче філе	150,00	152,50	155,00
Короп жив.	90,00	92,50	95,00
Щука жив.	135,00	135,00	135,00

Закупівельні ціни в Україні на 19.07.2019 р.

Середньозважені ціни закупівлі зернових та олійних культур в Україні на умовах СРТ термінали, EXW елеватори, СРТ переробники, FCA, СРТ долар, FOB, DAF.

	СРТ термінал, грн	EXW елеватори, грн	СРТ переробник, грн	FCA, грн	СРТ термінал, дол.США	FOB, дол.США	DAF, дол.США	СIF, дол.США
Віка				8000				
Гірчиця	12000			15895				
Горох	5600	5083		5125			183	230
Гречка		7000		6600				
Жито 1 клас		3850		4000				
Жито 2 клас		4140				180	155	
Жито 3 клас		3757						
Жито 4 клас							150	
Коріандр	15750							
Кукурудза	5350	4425		4080	173	150	154	195
Льон	11300							
Нут		8000						
Овес	5400	6000						
Олія соняшникова		17000			720			
Просо		8000		7075			410	
Пшениця 2 клас	5292	4528	5900		173	175		
Пшениця 3 клас	5205	4529	5800		172	173		
Пшениця 4 клас	5111	448	4650		168			
Пшениця 6 клас				4360				
Ріпак 1 кл до 35 мкм без ГМО	11957	11236	11300	11250	395			
Ріпак 2 кл від 35 мкм без ГМО	11820	11214					381	
Ріпак в/г до 25 мкм без ГМО				11350				
Ріпак з ГМО	10600	10000						
Соняшник		10900		10800				
Сорго біле				5000				
Сорго червоне				4200				
Соя		8567	8933	9200			350	
Соя без ГМО		8767		280		420		
Тритікале				4000				
Чечевиця	8500							
Ячмінь	5108	4317			162			

Джерело: www.graintrade.com.ua

Середньозважені біржові ціни попиту та пропозиції на основні зернові та олійні культури, які склалися на Акредитованих товарних біржах України станом на 19 липня 2019 року

Назва зернових культур	Базис Поставки	Середньозважена ПОПИТ	Середньозважена ПРОПОЗИЦІЯ	Середньозважена ПОПИТ/ПРОПОЗИЦІЯ
		грн./тонна	грн./тонна	грн./тонна
Пшениця м'яка 2 клас	CPT	5250,00	5650,00	5450,00
Пшениця м'яка 3 клас	CPT	5150,00	5550,00	5350,00
Пшениця фуражна	EXW	4950,00	5350,00	5150,00
Ячмінь 3 клас	EXW	5550,00	5950,00	5750,00
Кукурудза фуражна	EXW	4700,00	5100,00	4900,00
Овес	CPT	6300,00	6700,00	6500,00
Горох 3 клас	CPT	6000,00	6400,00	6200,00
Ріпак продовольчий	EXW	10800,00	11200,00	11000,00
Ріпак технічний	EXW	10600,00	11000,00	10800,00
Насіння гірчиці білої	CPT	20800,00	21200,00	21000,00
Насіння соняшника 2 клас	CPT	10475,00	10875,00	10675,00
Шрот соевий	EXW	10400,00	10800,00	10600,00
Шрот соняшниковий	FOB	5220,00	5620,00	5420,00
Соя	FOB	8700,00	9100,00	8900,00

Середньозважені ціни трейдерів на основі даних з відкритих джерел станом на 19 липня 2019 року

Товар	EXW*, грн./тонна	CPT*, грн./тонна
Пшениця 2 кл.	-	5350
Пшениця 3 кл.	-	5250
Пшениця 4 кл.	4260	-
Пшениця 6 кл.	-	5050
Кукурудза	4600	5210
Фуражний ячмінь	5070	5150
Соняшник	10400	-
Соя	8980	-
Ріпак	-	12500
Горох жовтий	5820	5780
Горох зелений	5820	5780
Нут	8900	9200

РІВЕНЬ ЦІН НА ПШЕНИЦЮ В УКРАЇНІ ТА В СВІТІ

Умови поставки	Одиниці виміру	15.07.2019	19.07.2019	+/- до нижньої і верхньої межі ціни станом на 15.07.2019
Україна (EXW елеватор)				
2 клас	грн./т	4750-5100	4600-4950	(-150) – (-150)
фуражна	грн./т	4350-4750	4200-4600	(-150) – (-150)
Україна (CPT порти Чорного моря)				
2 клас	грн./т	5250-5450	5250-5450	без змін
фуражна	грн./т	4950-5150	4950-5150	без змін
Україна (FOB порти Чорного моря)				
2 клас	\$/т	192-195 (лип/серп)	192-195 (лип/серп)	без змін
3 клас	\$/т	183-186 (лип/серп)	183-186 (лип/серп)	без змін
фуражна	\$/т	178-181 (лип/серп)	180-183 (лип/серп)	(+2) – (+2)
Ф'ючерсний контракт СВОТ на пшеницю м'яку червону озиму, США	\$/т	190,3 (лип)	197 (лип)	+6,7

Назва заходу	Дата проведення	Місце проведення	Детальніша інформація
День поля компанії «Euralis»	24 липня 2019 р.	Кіровоградська обл, Олександрійський р-н, с. Куколовка, ТОВ “Степ”	www.euralis.ua
Конференція «Яблучний бізнес України 2019»	14-15 серпня 2019 р.	м. Дніпро, LUCIA Vanquet Hall, Вул. Камчатська,63	www.fruit-inform.com
Регіональний День поля компанії «Euralis»	28 серпня 2019 р.	Львівська обл., ПП “Апогей”	www.euralis.ua
Конференція «Black Sea Oil Trade 2019»	05 вересня 2019 р.	м. Київ, Готель Hilton Kyiv Україна, бульвар Тараса Шевченка,30	www.ukragroconsult.com
IV Міжнародна спеціалізована виставка «Bakery Ukraine 2019»	10-12 вересня 2019 р.	м. Київ, Міжнародний виставковий центр, Броварський проспект, 15	www.bakery-expo.com.ua
Eco Forum Lviv 2019	12-13 вересня 2019 р.	м. Львів, СК “Арена Львів”, вул. Стрийська, 199	www.eco-forum-lviv.com.ua
XV Міжнародна конференція і виставка «Птахівництво 2019»	16-19 вересня 2019 р.	м. Трукавець, Курортний комплекс «Ріксос-Прикарпаття, вул. Городище,8	www.poultryukraine.com
Міжнародна агропромислова виставка «AgroExpo 2019!»	25-28 вересня 2019 р.	м. Кропивницький, ВК “Агроекспо”, вул. Мурманська,9	www.ukragroexpo.com
Всесвітній конгрес олійних культур «World Oil Seed Congress 2019»	6-7 листопада 2019 р.	м. Львів	www.worldoilseed.org

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ ВИДАННЯ:

МУЗИКА П.М. – ГО “Львівська аграрна палата” (голова редколегії); **СТЕФАНИШИН І.М.** – ТОВ “РСР “ШУВАР” (заст. голови редколегії); **ВУЙЦИК І.М.** – ГО “Львівська аграрна палата”; **ПАНЬКІВ І.Я.** – БО “Львівська аграрна дорадча служба”; **ДОМАНСЬКИЙ А.Я.** – ГО “Львівська аграрна палата”; **СОЛОМОНКО Д.О.** – Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького (видавничий редактор).

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ: М. Львів, вул. Залізнична, 16, 2-й пов., тел./ф. +38 (032) 294-84-03, +38(067) 803-60-32. ПЕРІОДИЧНІСТЬ ВИДАННЯ: ДВА РАЗИ НА МІСЯЦЬ .

ПОБАЖАННЯ ТА ЗАУВАЖЕННЯ ДО ЗМІСТУ ЕЛЕКТРОННОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО БЮЛЕТЕНЯ «ВІСНИК АГРОФОРУМ» ПРОСИМО НАДСИЛАТИ НА E-MAIL:

LIVVAGRI@GMAIL.COM